

Tabela 21. Stypendia socjalne dla uczniów i zasilki szkolne wypłacane przez Urząd Gminy w Kołaczkanie za okres 2013-2016

Stypendia socjalne dla uczniów i zasilki szkolne				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	253	267	253	230
Kwota świadczeń w złotych	63 000	98 086	93 798	75 000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkanie.

Z przedstawionych danych wynika, że zarówno liczba osób wykazana w 2016 r. jak i wartość pomocy we wskazanej formie zmalała w stosunku do poprzednich lat, w związku z mniejszą liczbą złożonych wniosków, przekroczeniem kryterium dochodowego, podjęciem zatrudnienia w kraju i zagranicą, a także z rezygnacją z kontynuowania nauki w szkole ponadgimnazjalnej.

Podsumowując, dzieci i młodzież na terenie gminy mają dobry dostęp do edukacji, który daje szanse na odpowiedni rozwój i go nie ogranicza.

4.4.2. Dostęp do usług zdrowotnych

Kluczowym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób istotny wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy głównie od liczby podmiotów świadczących usługi zdrowotne, a także ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Wykaz podmiotów leczniczych funkcjonujących na terenie gminy Kołaczkanie zawiera poniższa tabela.

Tabela 22. Wykaz podmiotów leczniczych funkcjonujących na terenie gminy wg stanu na 30.06.2016 r.

L.p.	NAZWA I ADRES PLACÓWKI	UDZIELANE ŚWIADCZENIA AMBULATORYJNE
1	Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego ESKULAP ul. Miłosławska 1 62-306 Kołaczkanie	Lekarz rodzinny
2	Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego AR-MED. ul. Zdrowotna 3 62-305 Sokolniki	Lekarz rodzinny
3	Indywidualna Praktyka Lekarska Stomatolog ul. Miłosławska 1 62-306 Kołaczkanie	Usługi stomatologiczne
4	Indywidualna Praktyka Lekarska Stomatolog ul. Zdrowotna 3 62-305 Sokolniki	Usługi stomatologiczne
5	Niepubliczny Zakład Fizjoterapii Ambulatoryjnej "ELMO" ul. Miłosławska 8 62-306 Kołaczkanie	Usługi rehabilitacyjne

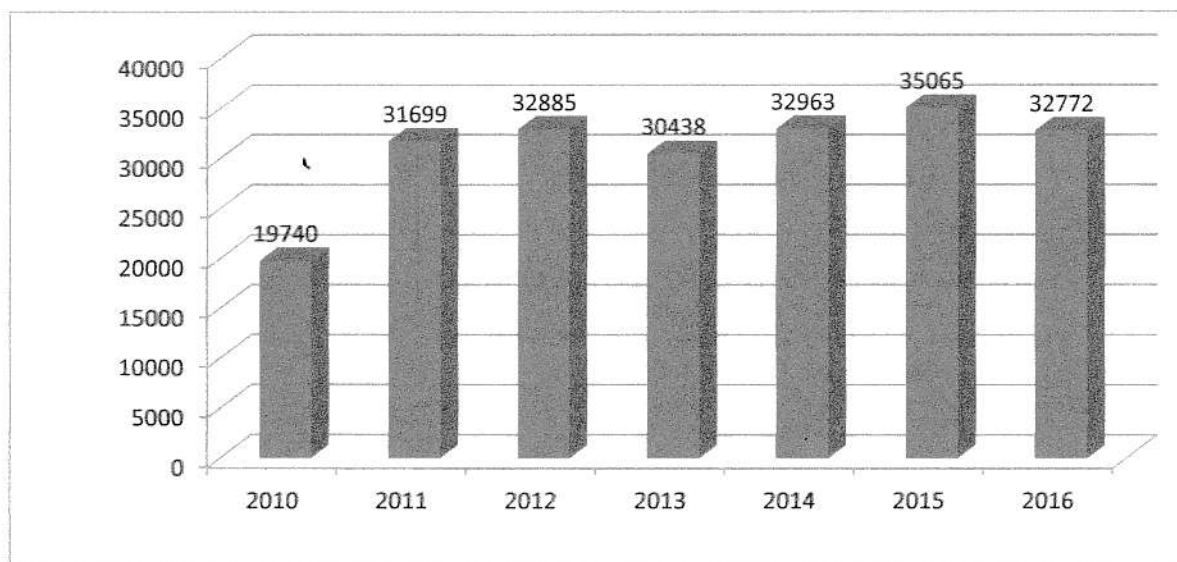
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkanie.

System opieki zdrowotnej uzupełniają 3 apteki z siedzibą w Kołaczkowie, Borzykowie i Sokolnikach. Mieszkańcy gminy korzystają głównie z opieki szpitalnej Szpitala Powiatowego we Wrześni, z kolei najbliższe pogotowie ratunkowe ma swój oddział również we Wrześni.

Należy nadmienić, że w 2013 roku 40,3% zgonów w gminie Kołaczkowo spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 28,0% zgonów w gminie Kołaczkowo były nowotwory, a 7,5% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Kołaczkowo przypada 7,4 zgonów. Jest to znacznie mniej od wartości średniej dla województwa wielkopolskiego oraz znacznie mniej od wartości średniej dla kraju.

Zachowania zdrowotne i styl życia wpływają w największym stopniu na stan zdrowia społeczeństwa. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, a także zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki. W ramach systemu ochrony zdrowia wymienić należy m.in. monitorowanie stanu zdrowia i określanie potrzeb zdrowotnych ludności, identyfikację i zwalczanie środowiskowych zagrożeń zdrowotnych, zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób (ze szczególnym uwzględnieniem chorób zakaźnych). Na podstawie statystyk przedstawionych na poniższym wykresie, prezentującym skalę udzielonych porad medycznych na terenie gminy, można zauważyć zmienny trend takich działań na przestrzeni 7 lat (2010-2016). Stanowi to przesłankę do dalszych analiz danych dotyczących wzrostu zapotrzebowania na usługi medyczne.

Wykres 12. Liczba udzielonych porad podstawowej opieki zdrowotnej w latach 2010-2016 w gminie Kołaczkowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych – GUS.

Samorząd gminy czyni starania w zakresie promocji zdrowia oraz realizacji projektów i profilaktycznych programów zdrowotnych, mających na celu m.in. poprawę dostępności i jakości

usług medycznych w zakresie profilaktyki chorób czy edukacji prozdrowotnej. Gmina bierze udział w bezpłatnych programach profilaktycznych: badania mammograficzne, profilaktyka wczesnego wykrywania nowotworów złośliwych dolnego przewodu pokarmowego, profilaktyka wczesnego wykrywania nowotworów układu moczowo-płciowego u mężczyzn. Aktywnie propaguje także wszelkie informacje oraz edukację z zakresu zdrowego stylu życia, promocji zdrowia. Mieszkańcy gminy uczestniczą w akcjach prozdrowotnych, które są organizowane przez różne podmioty na terenie gminy, głównie w zakresie informacyjno-promocyjnym.

Przeciwdziałanie w obszarze zdrowia wsparte przez gminę przyczynia się do zmiany jakości życia mieszkańców oraz kształtowania prozdrowotnego stylu życia. Organizowane są również spotkania, konkursy oraz warsztaty dla młodzieży gimnazjalnej o tematyce profilaktycznej w zakresie dopalaczy i nadużywania alkoholu.

Znaczący wzrost liczby osób w wieku przedemerytalnym i emerytalnym powoduje wzrost zapotrzebowania na ochronę zdrowia, a także opiekę społeczną. Należy zauważyć, że ochrona zdrowia to nie tylko podmioty lecznicze, ale również zakłady opiekuńcze, pielęgniarские oraz zakłady opieki paliatywnej.

Formowanie się zjawisk demograficznych w przyszłości będzie miało ważny wpływ na określenie kierunków alokacji wydatkowanych środków finansowych (nie tylko gminnych, ale także z budżetu centralnego). Ze względu na relatywne starzenie się mieszkańców gminy Kołaczkowo należy liczyć się ze wzrostem wydatków związanych z utrzymaniem zdrowia, zapewnieniem opieki społecznej oraz opieki zdrowotnej.

4.4.3. Wykluczenia społeczne

Wykluczenie społeczne jest sytuacją, w której obywatel, będący członkiem społeczeństwa, nie może w pełni uczestniczyć w ważnych obszarach życia społecznego. Sytuacja ta jest niezależna od jednostki i znajduje się poza jej kontrolą. Samo zjawisko jak i przyczyny wykluczenia społecznego są złożone i dynamiczne, zależne od otoczenia społecznego, ram politycznych, sytuacji społeczno-gospodarczej, schematów zabezpieczenia społecznego oraz od działań jednostek. Przyczynami tego zjawiska są:

- **czynniki strukturalne** (wpływ warunków ekonomicznych oraz procesów społecznych i demograficznych),
- **czynniki społeczne** (dyskryminacja, niekorzystna sytuacja indywidualna),
- **czynniki instytucjonalne** (brak lub utrudnione możliwości zaspokajania potrzeb życiowych w wyniku wadliwego działania instytucji odpowiedzialnych za ich realizację).

Czynniki strukturalne, które w największym stopniu determinują trudną sytuację wskazuje to m.in.:

- pozycja na rynku pracy – bezrobocie, niskie zarobki, długotrwała choroba i niepełnosprawność;

- stan rodzinny – wielodzietność, samotne wychowywanie dziecka (lub dzieci);
- poziom edukacyjny – niski poziom wykształcenia, kwalifikacje nieadekwatne do potrzeb rynku pracy;
- miejsce zamieszkania – zamieszkiwanie na wsi, w małej miejscowości lub na terenie o słabym poziomie rozwoju.

Na czynniki strukturalne nakładają się czynniki instytucjonalne, powodujące proces wykluczenia społecznego. Do najważniejszych należy nierówny dostęp lub brak dostępu obywateli do podstawowych usług społecznych w dziedzinach: edukacji, zdrowia, mieszkalnictwa i kultury. Trzeci obszar czynników związany jest z kształtowaniem się niekorzystnych warunków indywidualnych, wynikających z różnych sytuacji życiowych: bezdomności, niepełnosprawności, uzależnień, sieroctwa czy imigracji. Czynniki te mogą występować także łącznie, wzajemnie się przenikając, co zwiększa zakres i dotkliwość wykluczenia, tym samym przekładając się na niską jakość życia.

Do najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym należy zaliczyć rodziny, w których występują poniższe dysfunkcje:

- trudności wychowawcze z dziećmi ze środowisk zaniedbanych,
- choroby psychiczne,
- rodziny niepełne,
- długotrwałe bezrobocie,
- niepełnosprawność i choroby przewlekłe,
- osamotnienie,
- trudne warunki mieszkaniowe,
- przemoc w rodzinach,
- niewydolność wychowawcza,
- uzależnienia np. alkoholizm, narkomania.

Czynnikami najczęściej doprowadzającymi do wykluczenia społecznego są: ubóstwo, bezrobocie (zwłaszcza długotrwałe), uzależnienia, bezdomność, przemoc w rodzinie, sieroctwo czy niepełnosprawność – czyli główne problemy, których rozwiązywaniem zajmuje się pomoc społeczna. Skutki wykluczenia dla osób nim zagrożonych to z kolei: osłabianie więzi rodzinnych i rozpad rodziny, bezradność, deprivacja potrzeb, marginalizacja i stygmatyzacja społeczna, utrata poczucia godności, pogłębienie nierówności społecznych, degradacja społeczna oraz przestępczość.

4.4.3.1. Osoby niepełnosprawne

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Aktualnie niepełnosprawność jest także rozumiana jako

wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z powyższym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Diagnoza tej grupy jest bardzo trudna, ponieważ brak jest pełnych danych w zakresie poszczególnych dysfunkcji. Osoby niepełnosprawne stanowią grupę wewnątrznie zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, miejsca zamieszkania, wieku, wykształcenia, sytuacji na rynku pracy i innych cech społeczno – demograficznych. Niepełnosprawność wynika z różnorodnych przyczyn - najczęściej jest skutkiem urazów i przewlekłych chorób, z kolei część osób niepełnosprawnością obciążona jest od urodzenia. U większości osób niepełnosprawność ma charakter ograniczenia fizycznego np. narządu ruchu, słuchu lub wzroku.

Natomiast najczęstszymi problemami, z jakimi borykają się osoby niepełnosprawne są:

- utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji,
- utrudnienia architektoniczne i komunikacyjne,
- ograniczenie kontaktów towarzyskich,
- zaniedbywanie gospodarstwa domowego,
- pogorszenie sytuacji materialnej,
- bariery psychologiczne.

Dla niepełnosprawnych istotne znaczenie ma rehabilitacja, która pozwala na możliwość kontynuowania pracy zawodowej, jak również zmniejsza problemy i trudności społeczne wynikające z konieczności udzielania świadczeń dla osób niepełnosprawnych. Rehabilitacja jest procesem, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcia i utrzymania optymalnego poziomu funkcjonowania fizycznego, intelektualnego, psychicznego i społecznego poprzez udostępnienie urządzeń umożliwiających im niezależność.

Rehabilitacja tych osób powinna być działaniem kompleksowym z włączeniem rozwiązań architektonicznych oraz środowiska lokalnego. W związku z tym w działania rehabilitacyjne i pomoc powinien być włączony Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni współpracujący z Urzędem Gminy w Kołaczku. Poprzez to osoby niepełnosprawne mają możliwość podjęcia pracy w zakładach chronionych, a także również dostęp do szkoleń i kursów.

Poniższa tabela zawiera dane statystyczne dotyczące osób, które skorzystały ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności. Jednakże nie odzwierciedla ona faktycznej liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie gminy, ponieważ osoby te posiadają dochód, który nie uprawnia ich do korzystania z systemu pomocy społecznej.

Tabela 23. Osoby niepełnosprawne w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Niepełnosprawność				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	31	35	30	30
Liczba osób w rodzinach	85	94	95	83

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

Według sprawozdawczości Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie w 2016 r. z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności skorzystało 30 rodzin (liczba osób w rodzinach – 83). Należy zauważyć, że na przestrzeni analizowanego okresu liczba rodzin wspartych w tym zakresie utrzymuje się na podobnym poziomie. Pomimo to należy zauważyć, że niepełnosprawność jest trzecią co do wielkości pod względem liczby beneficjentów, przyczyną udzielania wsparcia z funduszy gminnych.

Pomoc miała głównie charakter wsparcia finansowego (zasiłki stałe, zasiłki okresowe i/lub zasiłki celowe). Wsparcie to dotyczyło głównie dofinansowania do:

- zakupu leków,
- pokrycia kosztów leczenia,
- zakupu opału,
- pokrycia bieżących potrzeb.

Poniżej w ujęciu tabelarycznym przedstawiono skalę pomocy społecznej udzielonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczkowie, w formie zasiłków okresowych i pielęgnacyjnych w określonych grupach osób niepełnosprawnych, zrealizowaną w latach 2013-2016:

Tabela 24. Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności dla osób zamieszkałych na terenie gminy Kołaczkowo w latach 2013-2016

Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	2	4	5	1
Liczba świadczeń	4	11	8	1
Kwota świadczeń w złotych	1 212	2 380	1 701	145

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

Tabela 25. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka zamieszkałego w gminie Kołaczkwie wypłacony w latach 2013-2016, realizowany w ramach świadczeń rodzinnych

Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba świadczeń	359	315	304	272
Kwota świadczeń w złotych	54 927	48 195	46 512	41 616

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkwie.

Tabela 26. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności, zamieszkałych na terenie gminy Kołaczkwie wypłacony w latach 2013-2016

Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba świadczeń	870	1 032	936	906
Kwota świadczeń w złotych	133 110	157 896	143 208	138 618

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkwie.

Po przeanalizowaniu powyższych danych stwierdza się, że zarówno liczba świadczeń jak i ich wartość w analizowanym okresie systematycznie maleje w każdej z wyżej zaprezentowanych pozycji.

Wsparcie niepieniężne polegało także na prowadzeniu szeroko rozumianej pracy socjalnej na rzecz osób niepełnosprawnych. Pomoc pracowników socjalnych polegała głównie na kompletowaniu i składaniu dokumentów dla celów ustalenia niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności dla Powiatowego Zespołu Orzekania o Niepełnosprawności we Wrześni, informowaniu rodziny w kwestii niezbędnych dokumentów dla osób ubiegających się o umieszczenie w domach pomocy społecznej, ośrodkach rehabilitacyjnych, jak również na przygotowywaniu decyzji skierowania do DPS-u i decyzji o odpłatności za pobyt. Wsparcie w tym zakresie polegało również na kompletowaniu dokumentów dla osób ubiegających się o umieszczenie w domach pomocy społecznej i ośrodkach rehabilitacyjnych.

Niepełnosprawni mieszkańcy gminy Kołaczkwie mogą skorzystać z dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na likwidację barier architektonicznych, transportowych, technicznych i innych w związku z indywidualnymi potrzebami. Powyższą pomoc realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni. Poniższa tabela przedstawia udzielone dofinansowanie na wyżej wymienione świadczenia i usługi, które w ostatnim roku badanego okresu wyraźnie wzrosło w zakresie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Tabela 27. Udzielone dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni w latach 2013 – 2016 w ramach aktywizacji społecznej

Diagnoza niepełnosprawności	Lata			
	2013	2014	2015	2016
Świadczenia i usługi finansowane z powodu niepełnosprawności				
Ilość osób umieszczonych w ŚDP	17	17	20	20
Ilość osób, które otrzymały pomoc ze środków PFRON na likwidację barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych	5	7	5	6
Ilość osób, które skorzystały z turnusów rehabilitacyjnych	7	3	4	8
Ilość osób, które otrzymały dofinansowanie na zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	10	26	48	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni.

Warsztat Terapii Zajęciowej jest wyodrębnionym organizacyjnie i finansowo podmiotem, który stwarza osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie przywracania lub pozyskania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja celu, odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania:

- umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej,
- psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Tabela 28. Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w latach 2013-2016 z terenu gminy Kołczakowo

Wyszczególnienie	Lata			
	2013	2014	2015	2016
Liczba uczestników Warsztatach Terapii Zajęciowej	8	8	8	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warsztatów Terapii Zajęciowej w Rudzie Komorskiej.

Jak wynika z powyższej tabeli liczba uczestników warsztatów utrzymuje się na tym samym poziomie w analizowanym okresie czasu.

Nierówność szans pogłębiona zostaje w dorosłym życiu, poprzez gorsze przygotowanie do życia zawodowego i społecznego. Trudna sytuacja na rynku pracy w pierwszej kolejności dotyka osoby niepełnosprawne. Osoby niepełnosprawne spotykają się z wieloma trudnościami m.in.

w dziedzinie edukacji, która jest ważna nie tylko dla osób niepełnosprawnych, ale także dla innych osób, ucząc ich zrozumienia i tolerancji wobec różnorodności ludzi. Młodzież z takimi ograniczeniami na równi z innymi ma prawo i chce uczestniczyć w procesie edukacyjnym, zdobywać wiedzę i kwalifikacje. Chce, jak ich sprawni rówieśnicy, uczestniczyć w życiu społecznym. Dotyczy to także wykonywania pracy zawodowej, która jest niezbędna do godnego funkcjonowania w społeczeństwie. Zapewnienie wszystkim osobom, bez względu na charakter i stopień niepełnosprawności, jednakowego dostępu do edukacji i rozwijanie ich osobowości, talentu, kreatywności oraz zdolności intelektualnych i fizycznych jest zgodne z celem pełnej integracji. Priorytetem jest umożliwienie dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej – posiadającej specjalne potrzeby edukacyjne – kształcenia na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym, które stanowi ich życiową szansę na usamodzielnienie się.

Nakreślając kierunki polityki społecznej trzeba pamiętać o prowadzeniu szeroko zakrojonych działań mających przeciwdziałać społecznemu wykluczeniu osób niepełnosprawnych (np. likwidacja barier architektonicznych, profilaktyka społeczna) oraz prowadzących do zwiększenia ich aktywności zawodowej i społecznej. Problematyka niepełnosprawności nasuwa potrzebę modyfikacji usług oferowanych w ramach wsparcia przez działające na terenie gminy Kołaczkowo placówki i instytucje. Zwiększenie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym związane jest z podjęciem i realizacją działań adresowanych do tej grupy ludzi, jak też do środowisk lokalnych, poprzez prowadzenie akcji i programów edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zapobiegających niepełnosprawności, propagowanie osiągnięć osób niepełnosprawnych jak i skierowanie podmiotów uczestniczących w tworzeniu warunków dla prawidłowego funkcjonowania niepełnosprawnych środowisk.

4.4.3.2. Ubóstwo

Ubóstwo jest w ustawie o pomocy społecznej wymienione w art. 7 pkt 1 nie bez przyczyny. Zjawisko ubóstwa jest podstawową i najstarszą przyczyną dobroczynności. Przyjętym wyznacznikiem ubóstwa jest dochód, który jest jednym z kryterium przyznawania wsparcia w tym zakresie. Ubóstwo w Polsce w znacznym stopniu wynika z powiązania indywidualnych sytuacji życiowych, z których zasadnicze znaczenie mają:

- bezrobocie,
- wielodzietność,
- niepełnosprawność
- czynniki losowe, mała zaradność i aktywność ludzi,
- alkoholizm w rodzinie,
- niskie kwalifikacje,
- przeludnienie mieszkań,

- podeszły wiek i niskie emerytury,
- pozostawanie w grupie ludzi ubogich.

Ubóstwo prowadzi do zjawiska wykluczenia społecznego, polegającego na nieuczestniczeniu w zwyczajowej i społecznie akceptowanej drodze życiowej lub też „wypadaniu” z niej.

Ubóstwo najczęściej mierzone jest wartością konsumpcji lub dochodów gospodarstw domowych. Według danych GUS w 2016 roku poniżej minimum egzystencji żyło ok. 5% całego społeczeństwa (dla porównania w roku 2015 – 6,5%, 2014 - 7,4%, w 2005 r.- 12%). Za zmniejszenie się skali skrajnego ubóstwa w największym stopniu odpowiada uruchomiony w kwietniu 2016 r. program "Rodzina 500+".

Z powodu ubóstwa Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczkowie w 2016 r. udzielił pomocy 44 rodzinom. Łączna ilość osób w tych rodzinach kształtowała się na poziomie 159, natomiast w poprzednim - 2015 r. pomocą objętych było 38 rodzin – liczba osób w rodzinie 151.

Tabela 29. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	Ubóstwo			
	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	11	22	38	44
Liczba osób w rodzinach	43	79	151	159

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

Powyżej przedstawione dane statystyczne, nie odzwierciedlają faktycznej skali rodzin żyjących w ubóstwie, a jedynie przedstawiają te, które zgłosiły się do GOPS. W powyższej tabeli z danych statystycznych wynika, że czynnik ubóstwa, który był przesłanką do udzielonej pomocy z roku na rok rośnie.

Dodatkowo społeczność lokalna ma możliwość otrzymania dodatków mieszkaniowych zgodnie z ustawą, którą określa zasady, tryb oraz reguluje wysokości wypłacania dodatków mieszkaniowych. Dodatek mieszkaniowy jest wypłacany w wysokości różnicy pomiędzy wydatkami przypadającymi na normatywną powierzchnię użytkową zajmowanego lokalu, a ponoszonymi na ten lokal wydatkami w wysokości procentowej, w zależności od dochodów członków rodziny.

Tabela 30. Liczba gospodarstw domowych oraz łączna wartość dodatku mieszkaniowego przyznanego w ramach opieki społecznej w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	Dodatki mieszkaniowe			
	2013	2014	2015	2016
Liczba gospodarstw domowych	792	794	652	423
Kwota świadczeń w złotych	164 472	161 644	121 635	75 383

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

Z analizy powyższych danych wynika, że zarówno liczba gospodarstw, jak i łączna wartość świadczeń z tytułu dodatków mieszkaniowych znacząco zmalała w ostatnim roku badanego okresu. Malejąca liczba i wartość dodatków mieszkaniowych wiąże się z mechanizmem kryteriów ich przyznawania.

4.4.3.3. Bezdomność

Definicja osoby bezdomnej zawarta jest w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z nią, za osobę bezdomną uważa się „osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowaną na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”. Zjawisko bezdomności dotyczy w Polsce niemal wszystkich grup wiekowych - zarówno osób młodych, jak i osób starszych. Wiąże się z takimi czynnikami jak zmiany demograficzne i ruchliwość społeczna, recesja gospodarcza, bezrobocie, ubóstwo, kryzys polityki mieszkaniowej i wzrost cen mieszkań oraz dysfunkcjonalność instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej. Bezdomność jest także skutkiem różnych patologii, zaburzeń psychicznych i osobowościowych tj. alkoholizmu, przestępczości, rozwodów lub rozpadów więzi nieformalnych, braku opieki ze strony osób najbliższych i przemocy w rodzinach. Istnieją także prawne przyczyny bezdomności, które dotyczą głównie eksmisji za długi i zaległości w opłatach. Na uwagę zasługują również przyczyny natury psychologicznej, gdzie bezdomność jest świadomym wyborem innego sposobu życia i odmiennego systemu wartości.

Z kolei jako współwystępujące z bezdomnością wymieniane są najczęściej: alkoholizm, przestępczość, narkomania, dezintegracja rodziny, choroby psychiczne, niedorozwój umysłowy, przemoc w rodzinie, prostytutka, żebractwo, zespół nabytej bezradności, kalectwo i zaniedbane leczenie różnorodnych schorzeń. Niemniej jednak, rzadko kiedy wyłącznie jedna przyczyna wyjaśnia sytuację bezdomności – przyczyny te są zróżnicowane i często się nawzajem warunkują.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, osoby z rozbitych lub dysfunkcyjnych rodzin, osoby samotne, osoby opuszczające zakłady karne oraz dorośli wychowankowie domów dziecka.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy prowadzi do utraty wiary we własne możliwości, depresji, wreszcie do izolacji i bierności. Brak środków do życia po pewnym czasie skutkuje utratą mieszkania, a w rezultacie bezdomnością. Z kolei osobom bezdomnym niezwykle trudno jest znaleźć stałą pracę, która pozwoliłaby na zmianę warunków życia.

Na terenie gminy Kołaczkowo funkcjonuje Schronisko dla bezdomnych w Zielińcu z 45 miejscami, prowadzone przez Stowarzyszenie MONAR – Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Zielińcu. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą we Wrześni ma podpisaną umowę na prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej w wydzielonych pomieszczeniach

udostępnionych przez Stowarzyszenie. W latach 2013-2016 liczba rodzin i przebywających w nich osób dotkniętych bezdomnością ulegała wahaniom w granicach 4-8 rodzin. Dane te obrazuje poniższa tabela.

Tabela 31. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu bezdomności w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	Bezdomność			
	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	4	5	8	6
Liczba osób w rodzinach	4	6	8	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

4.4.3.4. Problemy uzależnień

Alkoholizm lub narkomania to przesłanki wprowadzone do regulacji prawnych z zakresu pomocy społecznej z uwagi na rosnącą skalę tych trudnych sytuacji życiowych. Kierując się wskazaniami medycznymi przesłanki te są chorobami, zostają jednak ujmowane odrębnie ze względu na niesione skutki społeczne. Są one spełnione w przypadku podjęcia leczenia przez osobę zwracającą się o pomoc lub członka jej rodziny. Odmowa podjęcia leczenia stanowi przyczynę odmowy bądź ograniczenia rozmiarów przyznanej pomocy. Argumenty te mogą stanowić podstawę objęcia rodziny różnorodnymi formami wsparcia tych członków rodziny, którzy w pewien sposób są ofiarami nałogów.

Jako procesy patologiczne szkodzą zarówno osobom uzależnionym, jak i ich najbliższemu otoczeniu. Do najważniejszych czynników powodujących powstawanie uzależnienia od alkoholu, a także narkotyków można zaliczyć czynniki genetyczne, osobowościowe, społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, utratę zatrudnienia, brak celów życiowych.

Do substancji psychoaktywnych, działających na ośrodkowy układ nerwowy, zalicza się m.in. narkotyki oraz tzw. „dopalacze”. Problem narkomanii w gminie istnieje w stopniu nieznacznym w ujęciu sprawozdawczości z działalności prowadzonej przez GOPS w Kołaczkowie, jednak nie należy tego zjawiska bagatelizować, z uwagi na zainteresowanie tzw. „dopalaczami”, które są dostępne m.in. w sprzedaży internetowej. Problem „dopalaczy” staje się ostatnio coraz bardziej popularny. Dotyczy on ogromnej ilości różnych substancji roślinnych i syntetycznych o rzeczywistym, bądź rzekomym działaniu psychoaktywnym. Jednocześnie odnosi się on do środków nie kontrolowanych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Dopalacze reklamowane są często jako bezpieczna alternatywa dla narkotyków i alkoholu. Charakteryzuje się dużą dynamiką, a także potencjałem rozwojowym. Ponadto nieznanymi i trudnymi do oceny jest stopień zagrożenia, jakie dopalacze niosą dla pojedynczych użytkowników oraz – bardziej globalnie – dla zdrowia publicznego.

Jest to problem nie w pełni zdiagnozowany. Informacji o rozmiarach narkomanii rozumianej jako uzależnienie, bądź używanie narkotyków w sposób rodzący poważne problemy dostarczają dane statystyczne instytucji reagujących na ten problem. Dane gromadzone i posiadane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczkanie wskazują na nieznaczny zasięg występowania tego problemu na terenie gminy. Analizując lata 2013-2016 tylko w dwóch ostatnich latach, odnotowano po jednym przypadku udzielenia pomocy ze względu na narkomanię, co prezentuje poniższa tabela. Oszacowanie rzeczywistej skali problemu uzależnienia jest trudne z uwagi na znaczny odsetek osób dotkniętych problemem, które jednak nie szukają wsparcia u profesjonalistów i w instytucjach pomocowych.

Tabela 32. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu narkomanii w gminie Kołaczkanie w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	Narkomania			
	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	0	0	1	1
Liczba osób w rodzinach	0	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkanie.

Dotychczasowe doświadczenia pedagogów szkolnych, psychologów, służb socjalnych nie potwierdziły istnienia tego problemu w placówkach oświatowych gminy, jednakże ze względu na dostępność tych środków oraz rosnącą liczbę osób zażywających i spadającą średnią wieku tych osób, nie można definitywnie wykluczyć ewentualnych możliwości wystąpienia tego typu sytuacji także na terenie gminy Kołaczkanie. Aby tym zjawiskom zapobiegać realizowane są we wszystkich szkołach na terenie gminy dla uczniów sprawdzone i rekomendowane programy profilaktyczne, a także zajęcia opiekuńczo - wychowawcze prowadzone w świetlicach środowiskowych.

Z kolei negatywny wpływ środowiska oraz brak prawidłowych wzorców powoduje, iż niepokojący jest fakt związany z nadużywaniem alkoholu przez dzieci i młodzież pomiędzy 15 a 18 rokiem życia. Według szacunkowych obliczeń, ok. 2% populacji w Polsce stanowią osoby uzależnione od alkoholu, dorosłych żyjących w otoczeniu alkoholika jest w kraju ok. 4%, a dzieci z rodzin z problemem alkoholowym – ok. 4%. W Polsce od alkoholu umiera rocznie średnio 12 000 osób.

Trudno wyliczalne są straty w sferze psychologicznej i emocjonalnej, jakie wywołuje alkohol w rodzinach. Na uwagę zasługuje fakt, iż szkody, jakie są powodowane przez nadużywanie alkoholu wykraczają szeroko poza sferę osoby pijącej, dotyczą mocno całego jej otoczenia. Rozmiary szkód mogą być zmniejszone przez skuteczną politykę wobec spożywania napojów alkoholowych.

Różne formy zachowań agresywnych i represyjnych rodziców, zaniedbywanie obowiązków opiekuńczych i potrzeb dziecka, wywierają destrukcyjny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne dzieci oraz na proces rozwoju. Należy pamiętać, że przemoc domowa i poważne zaniedbania mogą występować w związku z alkoholem nawet wtedy, gdy nie występuje jeszcze kliniczne

zdiagnozowanie uzależnienia od alkoholu, lecz jedynie okresowe upijanie się dorosłych członków rodzin. Rezultatem alkoholizmu lub nadużywania alkoholu przez rodziców są częstokroć szkody i krzywdy trwające przez całe życie.

Szacuje się, iż każdego roku w Polsce rodzi się od kilku do kilkunastu tysięcy dzieci z zespołem zaburzeń, które powstają pod wpływem alkoholu pitego przez matkę w czasie ciąży (FAS).

Wysoka stopa bezrobocia, a przy tym trudna sytuacja materialna wielu rodzin oraz brak perspektyw na szybką poprawę bytu nie przyczyniają się do rozwiązywania tego problemu.

Gmina Kołaczkowo nie jest wolna od problemu alkoholizmu. Według statystyk Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie liczba osób korzystających z pomocy ze względu na problem uzależnienia alkoholowego jest zbliżona i oscyluje w granicach 9-15 rodzin dotkniętych tym problemem w okresie objętym analizą.

Tabela 33. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Alkoholizm				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	9	15	10	12
Liczba osób w rodzinach	22	44	26	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

Należy jednak zauważyć, że powyższe dane w zakresie problemu alkoholizmu również nie odzwierciedlają skali rzeczywistego problemu, występującego na terenie gminy. Problemem alkoholowym dotknięta jest większa liczba rodzin, które nie chcą ujawniać tego faktu.

W celu przeciwdziałania zjawisku alkoholizmu na terenie gminy podejmowane są działania profilaktyczne. Koordynatorem działań profilaktycznych związanych ze zjawiskami alkoholizmu i narkomanii jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA), która realizując Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Kołaczkowo udziela pomocy osobom uzależnionym i ich rodzinom. Określa on cele ogólne i szczegółowe, zasady finansowania oraz realizatorów poszczególnych działań. Celem programu jest m.in. zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych, narkotykowych, a także zmniejszenie rozmiarów aktualnie istniejących problemów.

W ramach programu organizowany jest m.in. wypoczynek letni, zajęcia o tematyce profilaktycznej dla dzieci i młodzieży, finansowane są programy, koncerty, współfinansowane organizacje konkursów i imprez o charakterze sportowo - rekreacyjnym, popularyzującym trzeźwy i zdrowy styl życia, oraz wiele innych działań mających na celu udzielania pomocy i prowadzenia profilaktyki w tym zakresie.

Pracownicy GOPS we współpracy z Policją i Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych świadczą pomoc rodzinom, w których występuje problem alkoholowy. Poniższa tabela przedstawia działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Tabela 34. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w latach 2013-2016

L.p.	Rodzaj działania	Ilość wykonanych działań			
		2013	2014	2015	2016
1.	Posiedzenie	26	25	26	27
2.	Rozmowy	49	50	48	50
3.	Kontrola punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0	0
4.	Wydanie postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym:	66	18	21	51
	jednorazowe zezwolenia	6	5	4	3
	zezwolenie do spożycia alkoholu w miejscu i poza miejscem sprzedaży	60	13	17	48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczku.

Wielkość środków przeznaczonych na przeciwdziałanie alkoholizmowi w gminie Kołaczku w roku 2016 wyniosła 61 730 zł i corocznie wzrasta.

4.4.3.5. Starość

Polityka wobec osób starszych określana jest jako polityka realizacji interesów osób starszych. Jej zadaniem jest realizacja tych działań, które w sposób planowy i celowy mają wpłynąć na poprawę sytuacji życiowej starszych ludzi, tym samym dotyczy potrzeb i warunków bytu ludzi starszych. Służy temu system świadczeń związanych z zabezpieczeniem społecznym. Polityka społeczna zakłada działania na rzecz praw seniorów. Dotyczy to takich obszarów życia jak ochrona zdrowia, oświata, kultura, organizacja czasu wolnego, ochrona pracy ludzi starszych, pomoc obłożnie chorym, praca socjalna z osobami starszymi, kształtowanie odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomoc instytucjonalna oraz warunki materialne seniorów. Polityka społeczna uwzględniając prawa człowieka starszego powinna przede wszystkim uwzględniać jego godność.

Bez wątpienia wpływ na wydłużenie życia ludzkiego mają przemiany ekonomiczne i społeczne, rozwój profilaktyki zdrowotnej, a tym samym propagowanie aktywnego wypoczynku, lepsze odżywianie, unikanie szkodliwych nałogów. Ponadto ważne jest również zwiększenie wczesnej diagnostyki i efektywności leczenia chorób, rozwój profilaktyki, między innymi w zakresie chorób serca i nowotworów złośliwych, a także zwiększenie sprawności i skuteczności pomocy doraźnej w nagłych zagrożeniach życia i zdrowia.

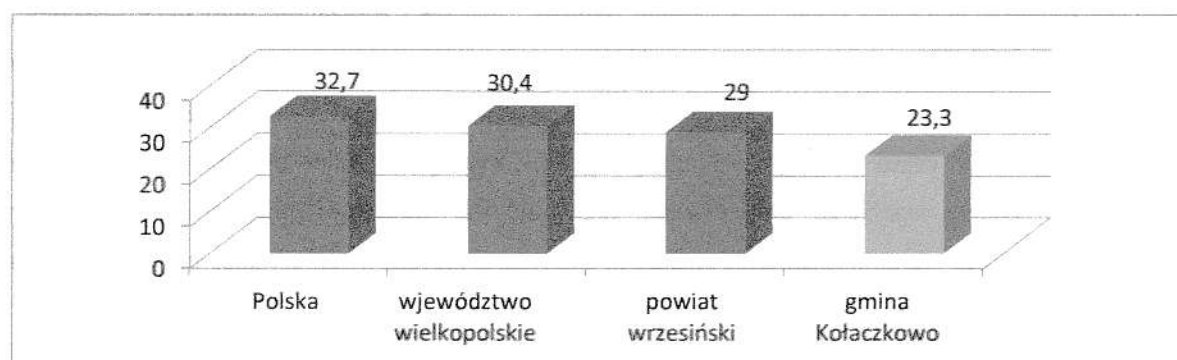
Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według prognozy GUS-u, liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,3 miliona w 2016 roku do co najmniej 8,9 miliona w 2035 roku, co stanowić będzie 24,4% całej populacji kraju, natomiast w 2050 r. do 11,1 miliona – 32,7% ogółu ludności). Struktura wiekowa ludności gminy Kołaczkowo jest w pewnym sensie potwierdzeniem tej tendencji, co zostanie zaprezentowane poniżej.

Według prognoz GUS intensywność procesu starzenia się ludności będzie zróżnicowana, jednakże stale się pogłębiająca. Ilość miejsc w domach pomocy społecznej, pensjonatach, hospicjach i innych formach usług dla osób starszych jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb, a placówki są nierównomiernie rozmieszczone. W związku z powyższym w najbliższych latach wyzwaniem dla polityki społecznej w gminie Kołaczkowo będzie zabezpieczenie potrzeb osób starszych.

Problemy ludzi starszych zamieszkujących gminę to głównie samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Osoby samotne zamieszkujące teren gminy, które z powodu choroby bądź wieku wymagają pomocy, a są jej pozbawione ze strony rodziny i najbliższych w sytuacji istnienia zapotrzebowania, mają zapewnione usługi opiekuńcze, obejmujące pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

W analizowanym okresie można zauważyć, że liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie rośnie, co oznacza, że coraz więcej osób przechodzi na emeryturę.

Wykres 13. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy Kołaczkowo na tle powiatu wrzesińskiego, województwa wielkopolskiego i kraju, stan na 31.12.2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych – GUS.

Jak można zauważyć, analizując liczbę osób w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym, jest ona najniższa w gminie Kołaczkowo na tle powiatu, województwa i kraju.

Uwzględniając prognozy demograficzne, należy spodziewać się, że problemy związane z wiekiem będą w kolejnych latach ulegać nasileniu. Osoby starsze są z reguły bardziej narażone na choroby. Wiąże się z tym zjawisko występowania niepełnosprawności i uzależnienia od pomocy innych.

W ramach swojej działalności GOPS świadczy także usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. Dane statystyczne na temat tego rodzaju pomocy zawiera poniższa tabela.

Tabela 35. Liczba osób objętych wsparciem w postaci usług opiekuńczych w latach 2013-2016 na terenie gminy Kołaczkowo

Usługi opiekuńcze ogółem				
	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	1	0	1	2
Liczba świadczeń	4	0	5	106
Kwota świadczeń w złotych	1 542	0	851	1 303

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkanie.

Większe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, socjalne to konsekwencje socjalne starzenia się ludności. Osoby starsze wymagają różnych form wsparcia społecznego. Potrzebna jest zatem polityka wobec osób starszych - elastyczna, kreatywna, nowatorska oparta na współpracy samorządu i organizacji pozarządowych.

4.4.3.6. Długotrwała lub ciężka choroba

Choroba jest definiowana jako stan, który aktualnie albo potencjalnie przeszkadza w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Szczególnie trudna dla osoby czy rodziny jest długotrwała choroba, która zazwyczaj wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych na dojazdy do lekarzy specjalistów, klinik, często zakup drogich leków, kosztów rehabilitacji i dojazdów z nią związanych, konieczność stosowania specjalistycznych diet. Wydatki te bardzo często znacząco pogarszają sytuację materialną rodziny. W przypadku choroby rodzica długotrwała choroba często wiąże się z utratą pracy. W związku z przerwą w zatrudnieniu, czy pracami dorywczymi osoby te nie zawsze posiadają prawo do renty. W sytuacji choroby dziecka wymagającej stałej opieki nad nim, która również powoduje konieczność rezygnacji z pracy - w obecnym umocowaniu prawnym istnieje

możliwość ubiegania się przez rodzica o świadczenie pielęgnacyjne (jego wysokość obecnie 1406 zł nie kompensuje jednak utraconego wynagrodzenia za pracę).

Ze względu na skalę występowania problemu w gminie w 2016 r. jest on na czwartym miejscu w hierarchii problemów, tuż po niepełnosprawności.

Tabela 36. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Długotrwała lub ciężka choroba				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	31	41	30	29
Liczba osób w rodzinach	100	124	95	86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

Z wyżej wymienionym ujęciem długotrwałej choroby – jako ograniczenia samodzielności osoby – korespondują dwa świadczenia z pomocy społecznej. Są to:

- usługi opiekuńcze (pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz inne - specjalistyczne potrzeby),
- specjalistyczne usługi opiekuńcze (dla osób ze schorzeniami psychiatrycznymi).

Osoby i rodziny dotknięte długotrwałą chorobą są wspierane w formie usługowej, poradnictwa i pracy socjalnej. Dane dotyczące ilości osób oraz wartości wypłaconych świadczeń z tytułu zrealizowanych usług opiekuńczych zostały zaprezentowane w podrozdziale dotyczącym zjawisku starości. W ostatnich latach zaobserwować można wzrost wydatków na pomoc usługową w miejscu zamieszkania, jak również dotyczących pokrycia kosztów umieszczenia w domach pomocy społecznej, co już dziś stanowi i będzie stanowić w przyszłości duże obciążenia finansowe gminy, między innymi z uwagi na fakt starzenia się społeczeństwa. Poniżej zostały wykazane dane dotyczące odpłatności gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej.

Tabela 37. Odpłatność gminy Kołaczkowo za pobyt w Domu Pomocy Społecznej w latach 2013-2016

Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej				
Liczba osób	4	5	5	5
Liczba świadczeń	46	52	60	60
Kwota świadczeń w złotych	108 870	126 710	151 384	156 752

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

4.4.3.7. Przemoc w rodzinie

Kolejnym z problemów, jaki odnotowuje się na terenie gminy, jest przemoc w rodzinach. Zarejestrowane zjawisko przemocy domowej utrzymuje się na zbliżonym poziomie, a jego główną

przyczyną jest alkoholizm członka rodziny lub inne patologiczne sytuacje. Przemocą dotknięte są głównie kobiety i dzieci. Na przemoc w rodzinie należy bezwzględnie reagować. Pomoc dla rodzin zagrożonych przemocą wymaga ukierunkowanych działań i dotyczy wszystkich jej członków tak samo ofiar, jak i sprawców. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie należy podejmować wspólne działania wszystkich instytucji współpracujących z rodziną. Przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia są zobowiązani do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”.

Tabela 38. Liczba rodzin i osób w rodzinach, które skorzystały z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	Przemoc w rodzinie			
	2013	2014	2015	2016
Liczba rodzin	1	2	2	1
Liczba osób w rodzinach	4	12	11	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkanie.

Precyzyjne określenie rozmiarów przemocy w rodzinie jest trudne. Korzystając jednak z dostępnych źródeł informacji, takich jak: statystyki Policji (przeprowadzone interwencje), statystyki Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego (uruchomione procedury „Niebieskie Karty”), czy dane zbierane przez podmioty (instytucje i organizacje) udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, a także ogólnopolskie badania populacyjne, można starać się oszacować skalę zjawiska przemocy domowej. Problem ten zostanie przedstawiony z perspektywy działalności i statystyk prowadzonych przez Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kołaczkanie oraz Komendę Powiatową Policji we Wrześni. Szczegółowe zbadanie problemu przemocy wymaga dalszej obserwacji i analizy, a to będzie możliwe po dłuższym okresie działań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, prowadzonych z zastosowaniem procedury Niebieskiej Karty. Procedura została wprowadzona w 2011 roku. Z danych statystycznych Zespołu Interdyscyplinarnego wynika, że ilość sporządzonych Niebieskich Kart z roku na rok rośnie, co jest bardzo niepokojące. W 2012 r. założono 1 Niebieską Kartę, w 2013 r. – 4 Karty, w 2014 r. – 9 Kart, w 2015 r. - 11, z kolei w 2016 r. - 6 Kart. Razem od 2012 do 2016 r. wpłynęło do Gminnego Zespołu Przeciwdziałania Przemocy w Gminie Kołaczkanie 31 Niebieskich Kart.

Może niepokoić również fakt, że Niebieska Karta coraz częściej wykorzystywana jest dla osiągnięcia, przez rzekome ofiary przemocy, swoich osobistych celów oraz wykorzystywana jest w rodzinnych nieporozumieniach i kłótniach. Z obserwacji środowiska przez GOPS i zespół w Kołaczkanie wynika też, że społeczeństwo gminy, sąsiedzi, rodziny ofiar przemocy, a tym samym sprawcy przemocy, mieszkania i środowiska, gdzie istnieje przemoc, stają się coraz mniej anonimowe.

Odnosząc się do interwencji domowych przeprowadzanych przez Policję na terenie gminy Kołaczkowo – jak wynika z danych statystycznych Komendy Powiatowej Policji we Wrześni – w roku 2013 odbyło się ich 19, w roku 2014 – odnotowano 16 interwencji, w roku 2015 – 15 interwencji, po czym w roku 2016 – 12 interwencji. Fakty te obrazuje poniższa tabela.

Tabela 39. Liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie oraz założonych Niebieskich Kart na terenie gminy Kołaczkowo w latach 2013-2016

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba interwencji domowych	19	16	15	12
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	12	11	9	8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji we Wrześni.

4.4.4. Aktywność społeczna

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają istotną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja także budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Według danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie na terenie gminy w szeroko rozumianym obszarze pomocy społecznej działają takie organizacje jak:

- Stowarzyszenie MONAR – Schronisko dla osób bezdomnych MARKOT w Zielińcu,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Stowarzyszenie Wielkopolscy Bieganie,
- Stowarzyszenie Mieszkańców Kołaczkowa Reymont,
- Stowarzyszenie Aktywne Grabowo Królewskie.

W celu ułatwienia współpracy organizacji pozarządowych realizowany jest corocznie Program Współpracy Gminy Kołaczkowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Celem głównym programu jest budowanie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, służącego rozpoznawaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmocnieniu roli aktywności obywatelskiej w rozwiązywaniu problemów lokalnych. Celami szczegółowymi Programu są:

- poprawa jakości życia poprzez zaspokajanie potrzeb mieszkańców gminy,
- racjonalne wykorzystywanie publicznych środków finansowych,
- otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych,
- integracja organizacji i innych podmiotów działających na rzecz gminy i jej mieszkańców,
- wzmacnianie potencjału organizacji i innych podmiotów oraz rozwój wolontariatu.

Określone w Programie jednoznaczne, czytelne zasady i procedury pozwalają na kompleksową współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na zasadzie partnerstwa i wyrażają intencję realizacji ustawowych zadań przypisanych gminie w ścisłym współdziałaniu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

4.4.5. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i - podobnie jak społeczeństwo - podlega rozwojowi. Stanowiąc margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności, a także odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

Posterunek Policji w Kołaczkanie jest komórką organizacyjną Komendy Powiatowej Policji we Wrześni. Obsada kadrowa jednostki wynosi 5 etatów w tym: 1 stanowisko kierownika, 2 dzielnicowych, 1 stanowisko referenta do spraw kryminalnych oraz 1 stanowisko policjanta patrolowo-interwencyjnego.

W zakresie działań Policji są między innymi:

- ochrona życia i zdrowia obywateli przed bezprawnymi zamachami na te dobra;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym również zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, w środkach komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnieniu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z instytucjami państwowymi, samorządowymi i społecznymi;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie sprawców tych czynów;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych.

Ponadto Policja realizuje polecenia sądu, prokuratury, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Z danych statystycznych udostępnionych przez Posterunek Policji w Kołaczkanie, obejmujących lata 2013-2016 wynika, że ilość stwierdzonych przestępstw ogółem jest porównywalna w badanym okresie, natomiast wskaźnik wykrywalności był najniższy w 2016 r. Jest to zbyt krótki

okres czasu, żeby można stwierdzić o poprawie bezpieczeństwa na terenie gminy. Poniższa tabela zawiera dane statystyczne w zakresie wybranych popełnionych przestępstw:

Tabela 40. Wybrane popełnione przestępstwa wg rodzaju w latach 2013– 2016 na terenie gminy Kołaczkowo

Rodzaj popełnionych przestępstw		PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE				WSKAŹNIK WYKRYWALNOŚCI			
		2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
ogółem	ogółem	30	35	40	30				
	w tym nieletnich	2	0	14	2	87%	80%	80%	67%
przeciwko życiu i zdrowiu	ogółem	0	2	3	0				
	w tym nieletnich	0	0	0	0	X	100%	100%	X
drogowe	ogółem	12	8	2	6				
	w tym nieletnich	0	0	0	0	100%	100%	100%	100%
kradzież rzeczy	ogółem	5	3	2	9				
	w tym nieletnich	1	0	0	0	60%	0%	0%	22%
kradzież z włamaniem	ogółem	0	1	3	1				
	w tym nieletnich	0	0	0	0	X	0%	33%	0%
rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze	ogółem	0	0	1	0				
	w tym nieletnich	0	0	1	0	X	X	100%	X
gospodarcze	ogółem	1	1	0	1				
	w tym nieletnich	0	0	0	0	100%	0%	X	100%
narkotykowe	ogółem	0	2	3	2				
	w tym nieletnich	0	0	0	1	X	100%	67%	100%
pozostałe	ogółem	10	18	37	11				
	w tym nieletnich	1	0	13	1	100%	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji we Wrześni.

Tabela 41. Dane dotyczące ruchu drogowego w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

rok	Liczba wypadków				Liczba zabitych				Liczba rannych				Liczba kolizji			
	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016	2013	2014	2015	2016
ilość zdarzeń	6	0	2	5	1	0	0	1	7	0	2	6	26	17	27	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji we Wrześni.

Analizując ruch drogowy w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016 można zauważyć, że w roku 2013 zarejestrowano największą liczbę wypadków jak i największą liczbę rannych. Natomiast w 2016 r. zanotowano najwięcej kolizji drogowych.

W okresie objętym analizą realizowano programy prewencyjne: „Bezpieczna Wieś”, „Bezpieczna Szkoła”, „Bezpieczne Wakacje”, „Bezpieczna Ferie”, „Kibic przez duże K”. Ponadto ściśle współpracowano z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kołaczkowie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w zakresie podejmowanych przez nią inicjatyw. Na terenie gminy odbywają się również różnego rodzaju spotkania, pogadanki, festyny, w których uczestniczą policjanci. Podejmowane są także działania w celu ograniczenia liczby przestępstw i wykroczeń w szkołach oraz w bezpośrednim otoczeniu szkół.

4.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

4.5.1. Infrastruktura pomocy społecznej

Pomoc społeczną na terenie gminy Kołaczkowo wykonuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczkowie, który jest jednostką organizacyjną samorządu gminnego realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej działa na podstawie następujących przepisów:

- uchwały nr XXII/124/96 Rady Gminy Kołaczkowo dnia 18 października 1996 roku w sprawie utworzenia jednostki budżetowej - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie,
- ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017r. poz. 1875 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017r. poz. 1769 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 poz. 1952),
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2017r. Nr 164, poz. 1938 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 poz. 489 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 24 stycznia 1991r. o kombatanach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2016r. poz. 1255, z późn. zm.),
- ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017r. poz. 697,1292 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 21 listopada 2008r. o pracownikach samorządowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 60,1930 z późn. zm.),

- ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, 1948, 1984, 2260, z 2017 r. poz. 60, 191, 659, 933, 935, 1089, 1475, 1529, 1537),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2017r., poz.1851),
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. Dz. U. z 2016 r. poz. 162, 972, z 2017 r. poz. 1428),
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860),
- innych aktów prawnych obowiązujących jednostki budżetowe, w tym z zakresu rachunkowości oraz określających zadania gmin w sprawach pomocy społecznej,
- Statutu ośrodka.

Celem działania Ośrodka jest realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych, kompleksowa pomoc osobom i rodzinom w przewyższaniu trudnych sytuacji życiowych oraz wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych w celu doprowadzenia osób i rodzin do życiowego usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Świadczenie pomocy społecznej powinno służyć również umacnianiu rodzin. Ośrodek wspiera rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej rodziny. Ośrodek współpracuje ze społecznością lokalną i partnerami lokalnymi oraz wspomaga rozwój środowiska lokalnego. GOPS w Kołaczkuwku udziela pomocy finansowej w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych. Pomoc materialna stanowi formę wsparcia rodziny i ma na celu uzupełnienie dochodów wszędzie tam, gdzie własnymi siłami i możliwościami korzystający z pomocy społecznej nie są w stanie sami zaspokoić swoich podstawowych potrzeb.

Do podstawowych zadań Ośrodka należą w szczególności zadania wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej jak:

- wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- realizacja rządowych programów pomocy społecznej i gminnych programów osłonowych.

Ośrodek prowadzi działalność zgodną z założeniami polityki społecznej Państwa i celów określonych w Strategii Rozwoju Gminy Kołaczkuwko na lata 2015-2025. Zadania obejmują m.in.:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych,
- należące do właściwości gminy z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń wychowawczych,
- zasiłki dla opiekunów,

- przyznawanie i wypłacanie dodatków mieszkaniowych i zryczałtowanych dodatków energetycznych,
- inne zadania wynikające z upoważnienia lub przepisów prawa.

Pracownicy socjalni GOPS wykonują szeroko rozumianą pracę socjalną - ściśle współpracują z pedagogami szkół, dzielnicowymi, policją, ośrodkami zdrowia i innymi instytucjami działającymi na rzecz dobra rodziny, a także zajmują się pomocą środowiskową. Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej to wykwalifikowana kadra 12 osób (11,5 etatu), w tym 3 pracowników socjalnych. Pracownicy Ośrodka wykorzystują posiadane kwalifikacje i doświadczenie pomagając wszystkim zgłaszającym się w sposób indywidualny dla danej osoby czy rodziny.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, realizowanych przez Ośrodek, należą m.in.:

- opracowywanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie, zgodnie z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, oceny w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków:
 - stałych,
 - okresowych,
 - celowych,
 - specjalnych zasiłków celowych,
 - celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
 - zgłaszanie do ubezpieczenia zdrowotnego do Narodowego Funduszu Zdrowia przez pracownika socjalnego danego rejonu;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego,
- opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która rezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,

- dozywanie dzieci,
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.

Do zadań własnych gminy, realizowanych przez Ośrodek, należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- pomoc w kompletowaniu dokumentów w celu umieszczenia w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia,
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych,
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Zadania z zakresu administracji rządowej zlecone gminie, realizowane przez Ośrodek, obejmują m.in.:

- przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych na podstawie ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1952),
- prowadzenie postępowań wobec osób uprawnionych do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego w przypadku bezskuteczności egzekucji, ustalanie prawa, przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów oraz podejmowanie działań wobec dłużników alimentacyjnych w zakresie objętym ustawą z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 489),
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłeską żywiolową lub ekologiczną,
- realizację zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

GOPS jest również realizatorem ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Zasiłki rodzinne wypłacane są łącznie z różnego rodzaju dodatkami, tj. z tytułu urodzenia dziecka, opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotnego wychowywania dziecka, wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcia roku szkolnego, dojazdu dzieci do szkoły oraz zamieszkiwania w miejscowości, w której znajduje się szkoła (internat, stacja itp.). Ponadto wypłacane są jednorazowe zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenia rodzicielskie, zasiłki pielęgnacyjne oraz świadczenia pielęgnacyjne dla osób sprawujących opiekę nad niepełnosprawnymi dziećmi, jak też wymagającymi opieki osobami dorosłymi członkami rodziny, zasiłki dla opiekunów, specjalne zasiłki opiekuńcze. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również ustawę o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, a od 2017 r. ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. GOPS zatrudnia asystenta rodziny, który wspiera rodziny będące w kryzysie.

Na mocy ustawy o pomocy społecznej prowadzona jest również pomoc osobom i rodzinom w postaci pracy socjalnej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczku prowadzi stały monitoring środowiskowy, na podstawie którego identyfikuje osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, związanych z ubóstwem, bezrobociem, chorobą, niepełnosprawnością i innymi dysfunkcjami społecznymi. Diagnozowanie problemów społecznych, dotyczących mieszkańców gminy, jak również analiza struktury świadczeń udzielanych przez GOPS pozwala rozpoznać obszary zagrożone kryzysem społecznym, wskazać przyczyny, dla których określone środowiska zwracają się o pomoc socjalną. Ośrodek prowadzi różne formy aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych poprzez współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy we Wrześni. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołaczku współpracuje z kuratorami sądowymi, pedagogami szkół, policją, ośrodkami zdrowia i innymi instytucjami działającymi na rzecz dobra rodziny.

GOPS podejmuje również szereg inicjatyw, zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków zjawisk społecznych, a jednocześnie aktywizujących środowiska zagrożone dysfunkcyjnością. Wśród programów, jakie były realizowane w latach 2012-2016są m.in.:

- Rządowy Program Pomoc Państwa w zakresie Dożywiania,
- Zbiórki żywności,
- Realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa,
- Realizacja w partnerstwie projektu Bądźmy aktywni,
- Realizacja w partnerstwie projektu „Nie jesteśmy sami – człowiek dla człowieka”,
- Współorganizowanie akcji Szlachetna paczka dla mieszkańców gminy.

W poniższej tabeli ujęto organizacje współpracujące z GOPS w Kołaczku. Współpraca z niżej wymienionymi jednostkami wynika z zakresu działalności ośrodka.

Tabela 42. Wykaz jednostek współpracujących z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Kołaczkowie

L.p.	Nazwa jednostki	Rodzaj współpracy
1	Sąd Rejonowy we Wrześni	Problemy opiekuńczo-wychowawcze, ubezwłasnowolnienia – wskazywanie osób do pełnienia funkcji kuratora, opiekuna
2	Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej we Wrześni	Rodzina w kryzysie, sprawy opiekuńczo-wychowawcze
3	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni	Realizacja projektów UE, wsparcie rodzin, piecza zastępcza, przemoc w rodzinie,
4	Szkoły, przedszkola	Rodzina w kryzysie, dożywianie
5	Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rudzie Komorskiej	Dzienny pobyt osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Kołaczkowo
6	Związek Stowarzyszeń Wielkopolski Bank Żywności w Poznaniu	Pomoc żywnościowa dla najuboższych mieszkańców
7	Stowarzyszenie MONAR – Schronisko dla Osób Bezdomnych MARKOT w Zielińcu	Udzielanie schronienia osobom bezdomnym
8	Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni	Osoby bezrobotne, staże, fundusz szkoleniowy, zatrudnianie w ramach programów PUP
9	Środowiskowy Dom Samopomocy w Gozdowie	Pobyt dzienny osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Kołaczkowo
10	Środowiskowy Dom Samopomocy w Pietrzykowie	Pobyt dzienny osób niepełnosprawnych z terenu Gminy Kołaczkowo
11	Policja	w zakresie zadań ustawowych
12	Gminny Ośrodek Kultury	Udostępniania pomieszczeń
13	Ośrodki dla bezdomnych na terenie całego kraju	opieka dla bezdomnych
14	Urząd Gminy w Kołaczkowie	bieżąca współpraca w każdym zakresie w sprawach dotyczących klientów OPS
15	Ośrodek Wspomagania Dziecka i Rodziny	w zakresie zadań ustawowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczkowie.

4.5.1.1. Działalność Ośrodka Pomocy Społecznej – statystyka wybranych elementów pomocy społecznej

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez GOPS na realizację zadań w latach 2014-2016:

Tabela 43. Środki finansowe wydatkowane przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2014-2016

Środki finansowe wydatkowane na poszczególne zadania	Wysokość wydanych środków finansowych		
	2014	2015	2016
Środki finansowe na zadania własne:			
Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie społeczne	125 672,59 zł	95 498,96 zł	64 272,63 zł
Zasiłki stałe	58 921,21 zł	48 567,92 zł	44 415,02 zł
Dożywianie /posiłki i koszty dowozu/	86 632,09 zł	95 131,49 zł	78 978,92 zł
Dodatki mieszkaniowe i energetyczne	167 501,35 zł	129 517,13 zł	80 146,96 zł
Składki na ubezpieczenie zdrowotne od niektórych świadczeń	5 311,99 zł	4 288,87 zł	3901,12 zł
Odpłatność za pobyt mieszkańców Gminy w DPS/5 osób/	126 710,63 zł	151 383,51 zł	158 709,79 zł
Usługi opiekuńcze	22 022,57 zł	850,60 zł	1 494,08 zł
Realizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej/asystent rodziny, opłata za pobyt dziecka w pieczy /	3 263 zł	21 521,02 zł	30 202,89 zł
Realizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	363 161,90 zł	3 257,04zł	3 026,36 zł
Utrzymanie Ośrodka / m.in. wynagrodzenia, zakup materiałów i wyposażenia, zakup energii, usługi telekomunikacyjne, szkolenia pracowników, prowizje bankowe/	379 418,83 zł	398 889,82 zł	379 418,83 zł
Środki finansowe wydatkowane na poszczególne zadania	Wysokość wydanych środków finansowych		

	2014	2015	2016
Środki finansowe na zadania zlecone:			
Składki na fundusz zdrowia od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne	5 626,80 zł	10 706,76 zł	11 662,260 zł
Realizacja ustaw o świadczeniach rodzinnych, funduszu alimentacyjnym, zasiłków dla opiekunów, świadczenia rodzicielskiego	2 090 888,41 zł	2 060 145,56 zł	2 343 588,33 zł
Wynagrodzenie przyznane opiekunowi za sprawowanie opieki nad osobom ubezwłasnowolnioną	748 zł	748 zł	748 zł
Realizacja projektu Program aktywizacji społecznej i zawodowej „Bądźmy aktywni”	57 302,62 zł	0 zł	0 zł
Usuwanie skutków kłęsk żywiołowych	0	16 092,18 zł	0 zł
Realizacja zadania Program 500 plus	0	0	3 519 891,15 zł
Razem:	3 113 763,16 zł	3 036 598,86 zł	6 720 456,34 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kolczkowie.

W latach 2014-2016 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez GOPS na pomoc mieszkańcom gminy ulegała wahaniom. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych, wśród których przeważały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego, a w 2016 r. na realizację programu 500+. Zdecydowanie mniej środków przeznaczano natomiast na realizację zadań własnych gminy. Wśród nich przeważały środki na świadczenia pomocy społecznej, w tym na odpłatność za pobyt mieszkańców gminy w DPS, odpłatność za dodatki mieszkaniowe i energetyczne i dożywianie dzieci.

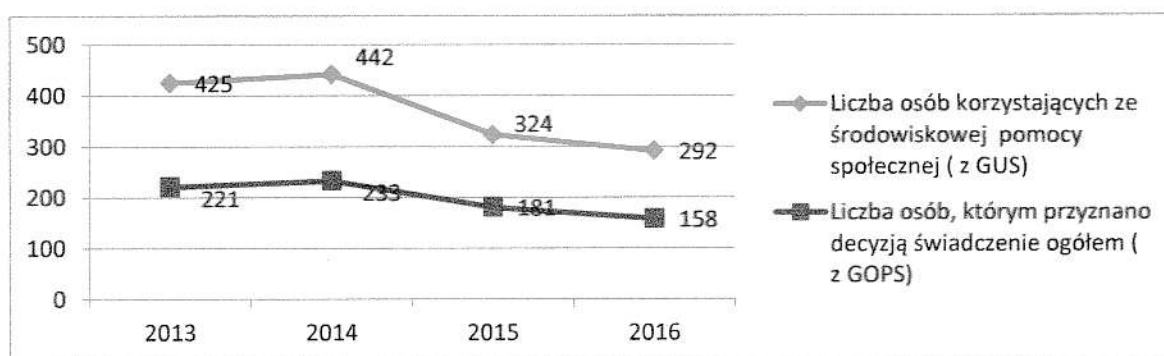
Poniżej przedstawiono w ujęciu tabelarycznym wybrane rodzaje pomocy społecznej zrealizowane w latach 2013-2016.

Tabela 44. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkanie w latach 2013-2016

Osoby i rodziny, którym udzielono pomocy i wsparcia				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	235	297	313	589
Osoby i rodziny, którym przyznano świadczenie				
Liczba osób	221	233	181	158
w tym osoby długotrwale korzystające	200	192	169	105
Wiek 0-17	99	96	98	87
Wiek produkcyjny	105	121	70	68
Wiek poprodukcyjny	17	16	13	3
Liczba rodzin	106	118	82	84
Liczba osób w rodzinach	420	446	313	291

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczkanie.

Wykres 14. Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (wg GUS) oraz liczba osób, którym przyznano świadczenie (wg GOPS)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczkanie oraz Bank Danych Lokalnych – GUS.

Z pomocy GOPS w Kołaczkanie w 2016 r. skorzystało 589 osób, co stanowi niecałe 10% ogółu ludności w gminie, w tym 158 osobom przyznano świadczenie. Jak wynika z przedstawionych statystyk 18% korzystających z systemu pomocy i wsparcia to osoby długotrwale korzystające z systemu. Z analizy danych wynika, że liczba osób, które skorzystały z pomocy GOPS w Kołaczkanie, a tym samym udział tych osób w ogóle społeczności gminy wzrósł (w 2016 r. przyrost o ponad 85% w porównaniu do 2015 r., głównie spowodowany uruchomieniem programu 500+). Odbiorcy pomocy społecznej, to przede wszystkim dzieci i młodzież w wieku 0-17 lat – beneficjenci programu dożywiania oraz osoby w wieku produkcyjnym, które z różnych względów nie pozostają w zatrudnieniu.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą liczbę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką

przyznawania pomocy jest spełnienie kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny.

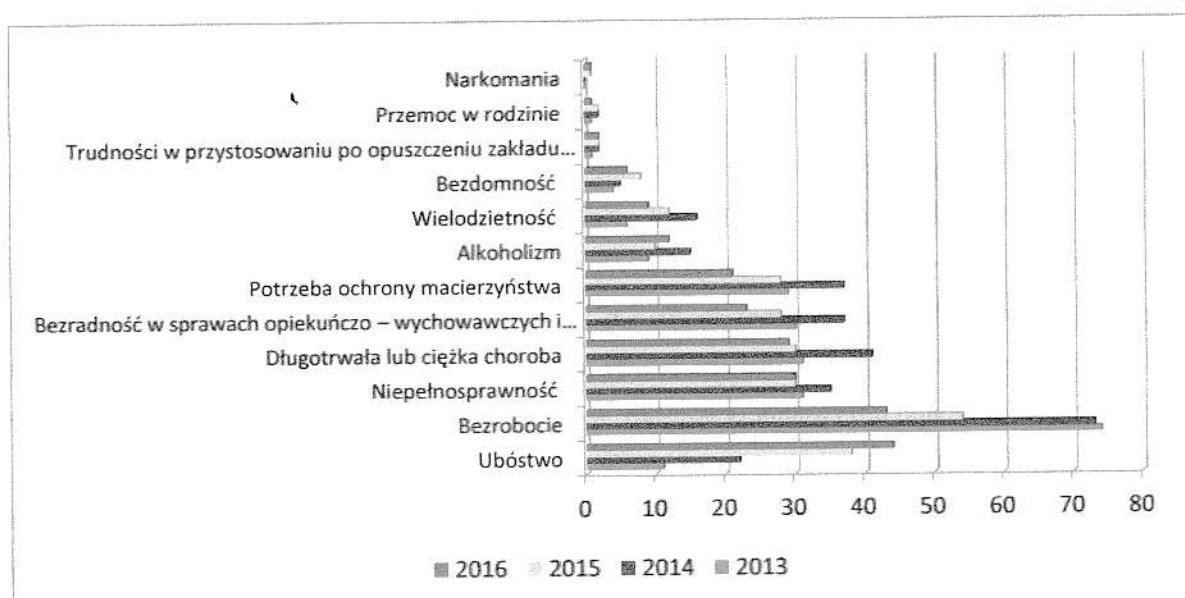
Główne powody przyznania pomocy społecznej oraz ich skala w poszczególnych latach objętych badaniem zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Tabela 45. Powody udzielania pomocy społecznej gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Lp.	Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
1	Ubóstwo	11	22	38	44
2	Bezrobocie	74	73	54	43
3	Niepełnosprawność	31	35	30	30
4	Długotrwała lub ciężka choroba	31	41	30	29
5	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	30	37	28	23
6	Potrzeba ochrony macierzyństwa	29	37	28	21
7	Alkoholizm	9	15	10	12
8	Wielodzietność	6	16	12	9
9	Bezdomność	4	5	8	6
10	Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	1	2	2	2
11	Przemoc w rodzinie	1	2	2	1
12	Narkomania	0	0	1	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczkanie.

Wykres 15. Powody udzielania pomocy społecznej w gminie Kołaczkowo w latach 2013-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczkanie.

Analizując powyższe dane można zauważyć, że na terenie gminy Kołaczkowo występują trzy główne powody przyznania pomocy społecznej, takie jak ubóstwo, bezrobocie i niepełnosprawność, tym samym osoby, które zostały dotknięte wyżej wskazanymi problemami stanowią największą co do liczebności grupę klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkwie.

Analiza natężenia problemów społecznych gminy Kołaczkowo pozwala stwierdzić, że jednym z najważniejszych problemów jest **ubóstwo**. Brak dochodów lub dochody nie wystarczające na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, to także przyczyny trudności w innych sferach życia społecznego, w kwestiach zdrowotnych, edukacyjnych i innych. Deficyt środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych należy traktować priorytetowo, jest to bowiem problem, który wpływa na jakość życia mieszkańców oraz ogranicza możliwości rozwoju społecznego i gospodarczego. Problemy związane z ubóstwem uderzają w dzieci, ponieważ bardzo często powielają one wzorce wyniesione z domu i „dziedziczą” biedę.

Tuż po ubóstwie pod względem natężenia plasuje się problem jakim jest **bezrobocie**. Brak zatrudnienia wpływa na wysokość dochodów mieszkańców, co pozostaje w ścisłej korelacji z problemem ubóstwa. Brak zatrudnienia to brak dochodów, brak dochodów to trudności w zaspokajaniu życiowych potrzeb oraz ograniczenie możliwości inwestowania w edukację, zmianę lub podwyższanie kwalifikacji. Konkluzja jest taka, że bezrobocie i ubóstwo pozostawia osoby i rodziny w zamkniętym kręgu możliwości zmiany swojej sytuacji.

Znaczącą przyczynę świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowił także problem **niepełnosprawności**, powodującej istotne ograniczenie w pełnieniu ról społecznych. Skutki niepełnosprawności utrudniają codzienne funkcjonowanie, zatrudnienie, zarobkowanie. Problemy osób niepełnosprawnych, a ściślej ich rozwiązywanie wymagają sporych nakładów finansowych na likwidację barier społecznych, komunikacyjnych, rehabilitację i przystosowanie się do nowej sytuacji życiowej w związku z istotnymi ograniczeniami.

Porównanie wartości widocznych w tabeli nie pozostawia żadnych wątpliwości dla stwierdzenia, że kolejnym dotkliwym problemem społecznym gminy jest **długotrwała i ciężka choroba** mieszkańców gminy. Grupa osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkwie na terenie gminy, ze względu na wymieniony problem, jest trzecią, co do liczebności spośród wszystkich korzystających z pomocy. Długotrwała lub ciężka choroba jako problem społeczny uwidacznia się przez pryzmat korzystania ze świadczeń pieniężnych, głównie zasiłków okresowych, stanowiących istotne wsparcie w leczeniu, rehabilitacji i zapewnieniu powrotu do zdrowia. Rozwiązywanie problemów zdrowotnych jest w wielu wypadkach zależne od wsparcia oferowanego przez pomoc społeczną.

Następnym problemem jaki pojawia się na terenie gminy jest **bezzradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych** i prowadzenia gospodarstwa domowego. Bezzradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych dotyka również rodziny niepełne. Jednak ponad 50% rodzin korzystających z pomocy z powodu bezzradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych to rodziny

nie dotknięte ani problemem wielodzietności, ani też problemem braku jednego z rodziców. To przede wszystkim rodziny osób bezradnych życiowo, pozostających od dłuższego czasu bez pracy czy też dotkniętych różnego rodzaju patologiami. Bezradność wynikająca z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we własnym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny często jest przyczyną złego funkcjonowania rodziny. Objawia się to problemami w pełnieniu ról rodzicielskich i problemami wychowawczymi związanymi z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych. Wszelka pomoc w takim przypadku powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich. Warunkiem powodzenia jest możliwie jak najwcześniejsze udzielenie pomocy oraz stosowanie działań profilaktyczno-ochronnych.

Kolejnymi pod względem występowania, przyczynami świadczenia pomocy społecznej w gminie stanowiły także problemy **potrzeby ochrony macierzyństwa i alkoholizmu**.

W pozostałych kategoriach odnotowano niewielką skalę występowania problemów, takich jak wielodzietność, bezdomność, trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego.

Analizując powyższe dane, można pokusić się o stwierdzenie, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w 2016 r. stanowiły rodziny dotknięte ubóstwem, bezrobociem oraz osoby niepełnosprawne. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach.

Poniżej przedstawiono w ujęciu tabelarycznym realizację świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej w latach 2013-2016.

Tabela 46. Realizacja świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w gminie Kołaczkowo w latach 2013 – 2016

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej				
Zasilek stały				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	17	20	14	9
Liczba świadczeń	142	144	122	86
Kwota świadczeń w złotych	66 875	58 921	48 568	44 415
w tym: zasilek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	12	12	8	8
Liczba świadczeń	115	99	79	67
Kwota świadczeń w złotych	58 735	50 654	43 066	38 638
Zasilek okresowy				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	53	48	37	36
Liczba świadczeń	168	192	158	100
Kwota świadczeń w złotych	56 351	66 392	57 470	35 914

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w tym: zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	47	40	28	26
Liczba świadczeń	143	152	107	70
Kwota świadczeń w złotych	51 136	59 391	44 785	25 243
Zasiłek celowy ogółem				
Liczba osób	89	78	43	57
Kwota świadczeń w złotych	84 112	59 280	35 277	25 647
w tym: Zasiłek celowy przyznany w ramach programu wieloletniego "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania"				
Liczba osób	39	9	10	16
Liczba świadczeń	47	9	12	17
Kwota świadczeń w złotych	12090	2 750	2 320	3 870

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołczkowie.

Analizując dane z powyższych tabel można wywnioskować, że liczba osób pobierających zasiłek stały, liczba świadczeń w formie zasiłków stałych oraz wartość świadczeń nieznacznie zmniejsza się. Weryfikacja świadczeniobiorców zasiłków stałych pokazuje też nieznacznie zmniejszającą się grupę osób samotnie gospodarujących, dla których zasiłek stały jest istotnym wsparciem w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Grupa osób samotnie gospodarujących stanowi 89% całej grupy świadczeniobiorców zasiłku stałego.

Odnotowano również spadek ilości osób pobierających zasiłek okresowy, a tym samym w wartości wypłaconych świadczeń. Z kolei po spadku odnotowanym w 2015 r. w kategorii zasiłek celowy, ponownie odnotowano wzrost ilości osób, natomiast wartość wypłaconych świadczeń zmalała.

W latach 2013-2016 najczęściej udzielaną mieszkańcom gminy formą wsparcia była pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków celowych oraz zasiłków okresowych. Na taki wynik na pewno miał wpływ pogorszenie się sytuacji gospodarczo-ekonomicznej społeczeństwa, jak też podwyższenie kryterium dochodowego, zgodnie z art. 8 ustawy o pomocy społecznej, co bezpośrednio wpłynęło na wyższe kwoty przyznawanych zasiłków.

Tabela 47. Realizacja świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej w gminie Kołczkowo w latach 2013 – 2016

Świadczenia niepieniężne z pomocy społecznej				
Posilek ogółem				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	118	128	126	90
Liczba świadczeń	16 966	15 534	17 219	12 598
Kwota świadczeń w złotych	84 893	83 882	88 812	59 774

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
w tym: dla dzieci				
Liczba osób	109	118	114	88
Liczba świadczeń	16 063	14 756	16 041	12 413
Kwota świadczeń w złotych	81 265	79 855	82 410	58 571
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej				
Liczba osób	4	5	5	5
Liczba świadczeń	46	52	60	60
Kwota świadczeń w złotych	108 870	126 710	151 384	156 752

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczku.

Bardzo duże znaczenie miała także pomoc rzeczowa udzielana w postaci posiłku (w tym dożywianie dzieci).

Znaczącą formą wsparcia beneficjentów była również praca socjalna, na którą obserwuje się corocznie coraz większe zapotrzebowanie. Była to pomoc w postaci: interwencji, poradnictwa, mediacji, kierowania, rozmów wspierających, monitoringu, np. niebieskich kart, sposobu sprawowania władzy rodzicielskiej, wypełniania dokumentów do innych instytucji, kierowania do instytucji, uzgodnienia miejsca, czasu i sposobu pomocy z różnymi instytucjami, np. DPS-em, domami dla bezdomnych, zakładami karnymi.

Wśród form pomocy świadczonej przez ośrodek znalazły się również wspomniane przy kwestii dotyczącej osób starszych, usługi opiekuńcze. Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były natomiast kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. Poniższa tabela obrazuje wsparcie GOPS w tym obszarze.

Tabela 48. Usługi pomocy społecznej udzielone przez GOPS w Kołaczku w latach 2013-2016

Usługi opiekuńcze ogółem				
	2013	2014	2015	2016
Liczba osób	1	0	1	2
Liczba świadczeń	4	0	5	106
Kwota świadczeń w złotych	1 542	0	851	1 303
Praca socjalna				
Liczba rodzin	110	118	161	167
Liczba osób w rodzinach	430	446	521	518
Kontrakt socjalny				
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	4	7	3	1
Liczba osób ogółem objętych kontraktem	4	9	23	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczku.

Poza powyżej przedstawionymi formami wsparcia GOPS wdrażał w życie wiele innych inicjatyw na rzecz mieszkańców gminy. Obejmowały one m.in. działania interwencyjne, które podejmowano w sytuacjach szczególnie trudnych, głównie gdy stwierdzono nieprawidłowości w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci oraz zaniedbania rodzin wobec starszych i niepełnosprawnych ich członków.

Prezentowane w niniejszej części problemy rodzin na terenie gminy Kołaczkowo stanowią jedynie fragment badanej rzeczywistości społecznej i nie wyczerpują katalogu problemów, z jakimi rodziny mogą się zmierzać. Diagnoza obejmuje te obszary w życiu rodzin, które mogą być badane przez pryzmat udzielanej pomocy i wsparcia oraz te, które stanowią pewien kierunek dla projektowania zmiany społecznej, ważnej dla rozwoju społeczności lokalnych.

Podsumowując działania z zakresu pomocy społecznej realizowane w gminie należy uznać je za realizowane zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi. Oczekiwania społeczne są takie, by system wsparcia i pomocy społecznej umożliwiał nie tylko godne życie przez zaspokojenie niezbędnych potrzeb mieszkańców, ale także tworzył niezbędne warunki do wyrównywania szans rozwoju i integracji osób, które z różnych przyczyn wymagają pomocy i wsparcia. Takie społeczne oczekiwania związane są z zabezpieczeniem środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb socjalno-bytowych oraz wymagają doskonalenia usług, podnoszenie jakości i dostępności tego wsparcia.

Sytuacja gminy Kołaczkowo w obszarze polityki społecznej jest stabilna. Niemniej obserwuje się z roku na rok spadek ilości osób pobierających świadczenia społeczne co, może wskazywać na to, że mieszkańcy gminy bardziej zwracają uwagę na jakość swojego życia, czują się bardziej odpowiedzialni za swoje życie i życie swoich rodzin, a ich sytuacja, szczególnie finansowa poprawia się. Uruchomienie programu 500+ zachwiało statystyką w zakresie ilości osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej, nie mniej tendencją jest zmniejszanie się ilości rodzin z dziećmi zgłaszających się po pomoc społeczną sensu stricto. Coraz częściej zgłaszają się o pomoc w rozwiązywaniu swoich problemów osoby (rodziny) chcące zmieniać swoją rzeczywistość i szukają dróg wyjścia. Pomoc społeczna zaczyna przybierać inną formę i rozmiar. GOPS staje się ośrodkiem wsparcia, pomocy, terapii i poradnictwa.

Zmniejszająca się liczba osób i rodzin objęta pomocą z zakresu pomocy społecznej świadczy, że działania realizowane przez GOPS są skuteczne i wyposażają osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji społecznej w podstawowe środki do funkcjonowania. Niemniej jednak należy również odnotować, że konieczne są dalsze działania, prowadzące do usamodzielnienia się od pomocy społecznej, zarówno poszczególnych osób jak i całych rodzin. Służyć ma temu opracowanie, a następnie realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych na kolejne lata.

4.5.2. Zasoby mieszkaniowe

Problemy mieszkaniowe zajmują ważne miejsce wśród problemów do rozwiązywania, które znajdują się w gestii władz samorządowych gminy. Obowiązkiem gminy jest posiadanie zasobu socjalnego i zamiennego oraz zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o niskich dochodach. Z drugiej strony na gminie spoczywa także obowiązek utrzymania posiadanego zasobu na odpowiednim poziomie technicznym, funkcjonalnym i estetycznym.

Tabela 49. Infrastruktura mieszkaniowa w gminie Kołaczkowo

Infrastruktura społeczna - zasoby mieszkaniowe				
Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	14	14	14	14
w tym liczba mieszkań socjalnych	0	0	0	0
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	7	7	6	4
Liczba oczekujących na mieszkania socjalne	0	0	0	0
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczkwie.

Jak wynika z powyższych danych w analizowanym okresie liczba dostępnych mieszkań komunalnych jest na niezmiennym poziomie - na koniec 2016 r. 14 mieszkań, przy braku mieszkań socjalnych. W ostatnim roku badanego okresu zmalała liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy. Z tego wynika, że maleje popyt na mieszkania komunalne przy tej samej podaży.

4.5.3. Infrastruktura kulturalna

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Najważniejszą instytucją przyczyniającą się do kształtowania życia kulturalnego gminy Kołaczkowo jest Gminny Ośrodek Kultury im. Wł. Reymonta. Jako samorządowa wielofunkcyjna instytucja kultury, prowadzi działalność we wszystkich sołectwach gminy Kołaczkowo. Instytucja, prowadzona przy Izbie Pamięci Wł. St. Reymonta, zajmuje się szeroko rozumianym upowszechnianiem kultury i rekreacji poprzez organizowanie licznych imprez kulturalno-rozrywkowych oraz sportowo-rekreacyjnych. Prowadzona jest tu działalność wydawnicza

i promująca gminę, organizowane są koncerty, warsztaty, konkursy (literackie, plastyczne, fotograficzne), przeglądy muzyczne i wystawy.

Wpływ na rozwój kultury, turystyki, a tym samym na proces integracji społecznej, mają cykliczne imprezy, odbywające się na terenie gminy. Poniższa tabela prezentuje wykaz cyklicznych imprez odbywających się na terenie gminy, co świadczy to o dużej aktywności działaczy kultury i organizacji pozarządowych.

Tabela 50. Wykaz cyklicznych imprez organizowanych na terenie gminy Kołaczkowo

Termin	Nazwa imprezy
Styczeń	<ul style="list-style-type: none"> • Koncert "Hej kołęda, kołęda", • Spartakiada Zimowa dla Dzieci i Młodzieży, • Halowa Liga Piłki Nożnej, • Halowy Turniej Piłki Nożnej dla Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych
Luty	<ul style="list-style-type: none"> • Bal Przebierańców dla dzieci, • Ferie w bibliotekach, • Halowa Liga Piłki Nożnej
Marzec	<ul style="list-style-type: none"> • Turniej Piłki Siatkowej, • Turniej Tenisa Stołowego, • Turniej Piłki Ręcznej, • Turniej Piłki Nożnej Oldboys, • Powitanie Wiosny, • Konkurs wokalny "Szansa na sukces", • Tydzień z Internetem
Kwiecień	<ul style="list-style-type: none"> • Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Boryny, • Wieczór z Andersenem, • Turniej Piłki Nożnej o Puchar Przew. Rady Gminy
Maj	<ul style="list-style-type: none"> • Rajd Rowerowy "Rowerem po Książkę", • Turniej Gmin Reymontowskich, • Międzywojewódzki Pieszy Rajd Reymontowski, • Tydzień Bibliotek (głośne czytanie dzieciom i spotkania autorskie), • Letnia Liga Piłki Nożnej
Czerwiec	<ul style="list-style-type: none"> • Koncert Społecznego Ogniska Muzycznego, • Biblioteczny Dzień Dziecka, • Pokaz uczestników zajęć tanecznych, • Letnia Liga Piłki Nożnej
Lipiec/sierpień	<ul style="list-style-type: none"> • Wakacje w bibliotekach, • Wakacyjne wyjazdy z GOK-iem, • Piknik na zakończenie wakacji, • Bieg o Złoty Kłos, • Rajd Rowerowy po Regionie, • Dożynki, • Letnia Liga Piłki Nożnej
Wrzesień	<ul style="list-style-type: none"> • Letnia Liga Piłki Nożnej, • Narodowe Czytanie

Termin	Nazwa imprezy
Październik	<ul style="list-style-type: none"> • Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Kołaczkowo, • Turniej Piłki Nożnej o Puchar Przew. Rady Gminnej Z. LZS w Kołaczkowie
Listopad	<ul style="list-style-type: none"> • Dzień Pluszowego Misia, • Halowa Liga Piłki Nożnej, • Uroczystości związane z rocznicą odzyskania niepodległości
Grudzień	<ul style="list-style-type: none"> • Halowa Liga Piłki Nożnej, • Wieczór z Reymontem
<p>Cyklicznie w różnych miesiącach odbywają się spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, warsztaty np. kaligrafii, decoupage itp., wystawy, konkursy</p>	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkowie.

Oprócz powyższych zaprezentowanych przedsięwzięć w poszczególnych sołectwach organizowane są tematyczne festyny z konkursami, nagrodami i poczęstunkiem, a także rajdy rowerowe, uatrakcyjniające codzienne życie mieszkańców. Coroczne dożynki są znakomitą imprezą kulturalną i integracyjną, sumującą całoroczną rywalizację sołectw we współzawodnictwie sportowo - rekreacyjnym, będącym niezaprzeczalną formą ludzkiej aktywności.

W strukturze GOK-u funkcjonują Biblioteki Publiczne w Kołaczkowie, Borzykowie, Grabowie Królewskim i Sokolnikach. Działalność istniejącej sieci bibliotecznej służy zaspokajaniu potrzeb oświatowych i kulturalnych okolicznych mieszkańców. Biblioteki publiczne uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy i kultury, a ponadto gromadzą, opracowują, przechowują oraz udostępniają materiały biblioteczne.

Biblioteki Publiczne w gminie Kołaczkowo obsługuje 5 pracowników, a z ich ofert , w tym księgozbioru liczącego blisko 47 000 woluminów) korzysta rocznie ok. 780 mieszkańców gminy. Oprócz działalności podstawowej jednostki organizują m. in. spotkania autorskie, spotkania z przedszkolakami, konkursy recytatorskie, wystawy, turnieje. Bierze udział w akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom”, jak i innych przedsięwzięciach.

Oprócz powyższej oferty gmina posiada 12 świetlic wiejskich (na 17 sołectw), jednak często nie są wykorzystywane z powodu braku środków i braku animatorów do realizacji zajęć (są wyjątki, gdzie działają organizacje pozarządowe).

4.5.4. Infrastruktura sportowa

Bogate zaplecze sportowo-rekreacyjne gminy stanowią aktualnie m.in. boiska wielofunkcyjne, sale gimnastyczne przy szkołach, place rekreacyjno-sportowe, w tym place zabaw, siłownie zewnętrzne. Każdego roku na terenie gminy organizowane są imprezy sportowe o zasięgu lokalnym. Zostały one ujęte w wykazie cyklicznych imprez, zaprezentowanym w powyższym podrozdziale. Także mieszkańcy gminy, którzy mają dostęp i możliwości uprawiania różnorodnych sportów, często

reprezentują gminę w rozgrywkach sportowych o zasięgu szerszym, tj. międzywojewódzkim czy ogólnopolskim. Poniżej tabelarycznie ujęto wykaz obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy.

Tabela 51. Wykaz obiektów sportowych i rekreacyjnych na terenie gminy Kołaczkowo

Lokalizacja	Rodzaj obiektu i krótki opis
Kołaczkowo ul. Krakowska 1	Środowiskowa hala sportowa – wybudowana w 2005r., powierzchnia zabudowy 912,54 m ² , powierzchnia użytkowa 1082,90m ² , kubatura 8242,20 m ³ , konstrukcja stalowa, dach dwuspadowy, ogrzewanie CO, kanalizacja sanitarna
Kołaczkowo ul. Krakowska 1	Plac zabaw – wyposażony w: drewniany zamek ze zjeżdżalnią, trzy piaskownice, ławeczka, dwie huśtawki, drabinki metalowe, bujaki sprężynowe, dwie bramki przenośne
Kołaczkowo ul. Krakowska 1	Boisko ORLIK 2000
Kołaczkowo ul. Plac Reymonta 4	Plac zabaw- wyposażony w: piaskownicę zamykaną, trap, urządzenie zręcznościowe, urządzenie sportowe - stół do ping-ponga, stół piknikowy z parasolem, 6 huśtawek, zamek drewniany ze zjeżdżalnią, cztery bujaki na sprężynach, konik drewniany
Borzykowo ul. Wrzesińska 49	Plac zabaw- wyposażony w: piaskownicę zamykaną, zestaw zabawowy, stół piknikowy, zamek ze zjeżdżalnią
Bieganowo 43	Plac zabaw- wyposażony w: piaskownicę zamykaną, dwa zestawy zabawowe, cztery bujaki sprężynowe, ławka z oparciem, dwa urządzenia sprawnościowe, trzy zjeżdżalnie, ściana do wspinaczki, równoważnia na sprężynach, tablica do gry kółko-krzyżyk
Grabowo Królewskie 1	Plac zabaw- wyposażony w: zestaw zabawowy, sklepik z liczydłem, ławka z oparciem, piaskownica, dwie zjeżdżalnie, ściana do wspinania, dwie huśtawki, równoważnia, trzy bujaki sprężynowe,
Sokolniki ul. Leśna 1a	Plac zabaw- wyposażony w: piaskownicę zamykaną, zestaw zabawowy, ławka ogrodowa, urządzenie sprawnościowe
Sokolniki ul. Szkolna 15	Plac zabaw- wyposażony w: dwie piaskownice, karuzela, cztery huśtawki, dwa bujaki sprężynowe
Kołaczkowo (ul. Szkolna)	plac zabaw
Borzykowo (ul. Rzemieślnicza)	plac zabaw
Grabowo Królewskie	plac zabaw
Bieganowo (przy świetlicy)	plac zabaw

Lokalizacja	Rodzaj obiektu i krótki opis
Krzywa Góra	plac zabaw
Zieliniec (świątlica wiejska)	plac zabaw
Gorazdowo (koło boiska)	plac zabaw
Wszembórz (świątlica wiejska)	plac zabaw + altana
Cieśle Wielkie	plac + altana
Budziłowo	plac zabaw
Borzykowo	boisko sportowe
Kołaczkowo (w Parku Reymonta)	boisko sportowe
Krzywa Góra	boisko sportowe
Grabowo Królewskie	boisko sportowe
Bieganowo	boisko sportowe
Gorazdowo	boisko sportowe
Budziłowo	boisko sportowe
Gałęzewice	boisko sportowe
Żydowo	boisko sportowe
Wszembórz	boisko sportowe
Wszembórz	plac zabaw przy szkole
Gorazdowo	altana wiejska
Cieśle Małe	altana wiejska
Grabowo Królewskie	altana wiejska
Borzykowo	siłownia zewnętrzna
Grabowo Królewskie	siłownia zewnętrzna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Kołaczkowie.

W zakresie aktywności sportowej można również wyróżnić:

- Ludowe Zespoły Sportowe – w sumie 10,

- Uczniowski Klub Sportowy – Iskra w Kołaczkowie, oraz Sokół w Sokolnikach,
- Urząd Gminy oraz GOK – pozaszkolna działalność sportowa dla młodzieży.

LZS organizują wspólnie z Urzędem Gminy w Kołaczkowie wiele imprez sportowych. Należy jednak zauważyć, że działalność Ludowych Zespołów Sportowych nie jest wystarczająco widoczna z powodu zbyt małej ich promocji. Z drugiej strony część boisk jest w niezadowalającym stanie, a to zależy w głównej mierze od środków finansowych gminy.

4.6. RAPORT Z BADAŃ ANKIETOWYCH

Metodologia

Na potrzeby zespołu opracowującego Raport o Stanie Polityki Społecznej w gminie Kołaczkowo oraz Diagnozy Stanu, jako elementu wyjściowego dla *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kołaczkowo na lata 2018-2024*, opracowano ankietę, skierowaną do liderów opinii publicznej, mieszkańców oraz wszystkich zainteresowanych dobrym funkcjonowaniem szeroko rozumianej pomocy społecznej. Celem ankiety było pozyskanie szczegółowych opinii na temat obszarów życia społeczno – gospodarczego gminy Kołaczkowo, mających bezpośredni lub pośredni wpływ na funkcjonowanie poszczególnych instrumentów polityki społecznej realizowanej przez gminę, ale także przez sektor pozarządowy. Przedmiotem sformułowanych w ankiecie pytań była identyfikacja postaw i opinii mieszkańców na temat oceny jakości życia i wyzwań rozwojowych gminy powiązanych z pomocą społeczną. Dane uzyskane w ankiecie uzupełniają informacje otrzymane z instytucji odpowiedzialnych za poszczególne działania w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej w gminie Kołaczkowo. Badanie opinii mieszkańców gminy Kołaczkowo było realizowane od października do połowy listopada 2017 r.

Ankieta składała się z 10 pytań, w tym również metryczki i miała formę pytań zamkniętych, jak i otwartych, w których respondenci oceniali poszczególne elementy infrastruktury, życia społecznego i gospodarczego, kultury, edukacji, opieki zdrowotnej i administracji, związanej z szeroko rozumianą pomocą społeczną. W wypełnianiu ankiety uczestniczyło 136 osób, jednak rozkład liczby głosów w poszczególnych pytaniach był zróżnicowany, ponieważ nie wszyscy respondenci udzielali odpowiedzi na każde z postawionych w ankiecie pytań.

Pytania w ankiecie były tak sformułowane, aby dać odpowiedź, co stanowi problem dla mieszkańców i jak założyć długookresowy plan działania niezbędny dla realizacji zamierzeń prospołecznych, stanowiących podstawę polityki społecznej gminy.

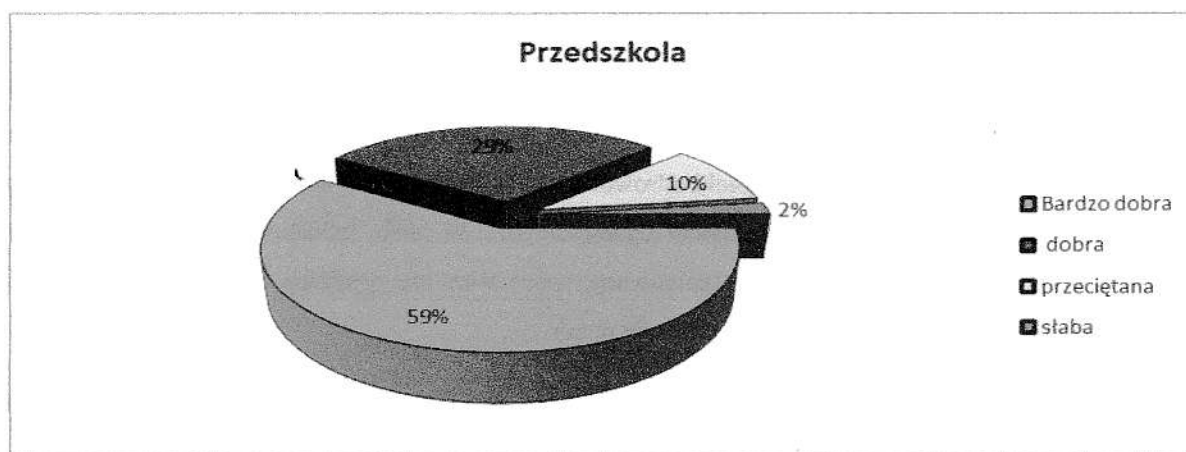
Wypowiedzi osób ankietowanych znalazły odzwierciedlenie w zbudowanej diagnozie dla potrzeb dokumentu *Strategii* oraz w tworzonych celach i kierunkach realizacji polityki społecznej gminy do roku 2024.

Wyniki przeprowadzonej Ankiety

Ocena warunków życia w gminie

W pytaniu 1 ocenie poddano warunki życia w gminie. Respondenci mieli do wyboru pięciostopniową skalę, według której dokonywali odpowiedzi na pytania w następującym zakresie: złe, słabe, średnie, dobre i bardzo dobre. Na pytanie składało się 25 elementów dotyczących stanu infrastruktury społeczno – publicznej, a także stanu środowiska naturalnego, świadomości ekologicznej i integracji mieszkańców. W obszarze gminy Kołaczkowo najgorzej oceniona została oferta **usług poza handlowych -60%**. Na dużo lepszym poziomie (56%) oceniono **stopień integracji społecznej**, czyli proces włączania się do zasadniczej części społeczeństwa różnorodnych, zwykle mniejszościowych grup społecznych. Ponadto 58% ankietowanych wskazało na przeciętną **świadomość ekologiczną mieszkańców**, a za słaby element infrastrukturalny uznano **brak sieci gazowniczej(85%)** ankietowanych. Ponadto wskazało na słabość oferty **lokalnego rynku pracy (51%)**, przy czym jego ocena w dalszych komentarzach wyrażanych w pytaniach otwartych dotyczyła nie tylko oferty pracy co do ilości miejsc pracy, ale słabość oferty co do jej jakości, szczególnie w zakresie wynagrodzenia za pracę. Za słabą przez 41% badanych **oceniono stopę życiową mieszkańców**. Dobrze wypadł w ocenie respondentów cały pakiet usług publicznych, w tym opieka zdrowotna uzyskała 43% dobrych ocen. Pozostałe elementy warunkujące jakość życia na obszarze gminy przedstawiono na poniższych wykresach.

Wykres 16. Przedszkola (jakość usług)

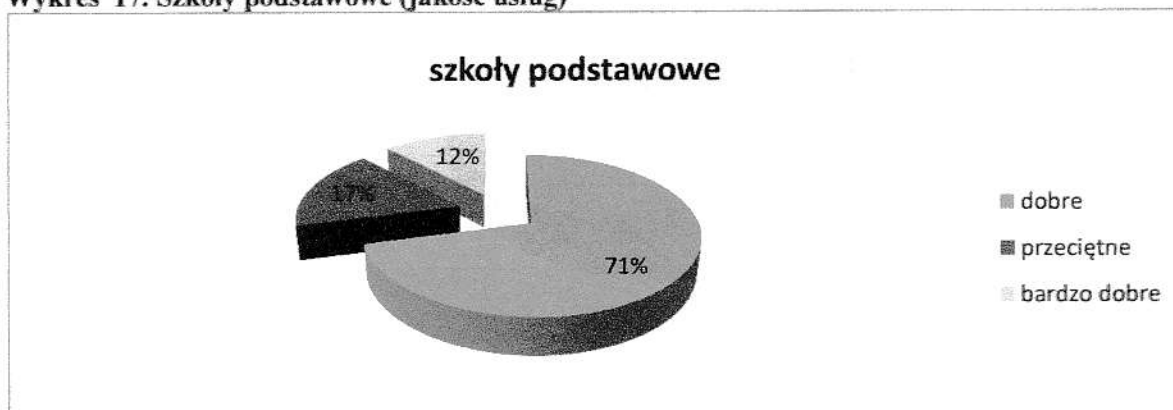

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ogólna ocena przedszkola gminnego (oddziału przedszkolnego) wypadła bardzo wysoko z tym, że dostępność oceniono o kilka punktów procentowych wyżej, niż jakość świadczonych w nich usług.

Wysoko została oceniona **jakość nauczania w szkołach podstawowych** na terenie gminy, odpowiednio 71% mieszkańców określiło ją jako dobrą, a tylko 17% jako przeciętną w kontrze do tych, którzy ocenili jakość nauki w szkole podstawowej jako bardzo dobrą -12%. Nikt nie ocenił szkoły podstawowej jako słaba lub zła. Ponadto respondenci dobrze ocenili **jakość nauczania w gimnazjach** - 68% w stosunku do 28% ankietowanych oceniających ich jakość jako przeciętną.

Wykres 17. Szkoły podstawowe (jakość usług)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Blisko 12% ankietowanych oceniło **stopę życiową mieszkańców** gminy Kołaczkowo jako przeciętną, a 41% jako słabą. Wyniki ankiety w tym przypadku z dużym prawdopodobieństwem odzwierciedlają do końca rzeczywistą opinię mieszkańców, ponieważ w ankiecie mieszkańcy gminy nie związani zawodowo z administracją publiczną, lokalnym biznesem, czy organizacjami pozarządowymi stanowili 50% ankietowanych (rolnicy, emeryci, bezrobotni), a jednak rezultatem tego rozkładu głosów nikt nie ocenił stopy życiowej mieszkańców w kategorii „zła”.

Wykres 18. Stopa życia mieszkańców

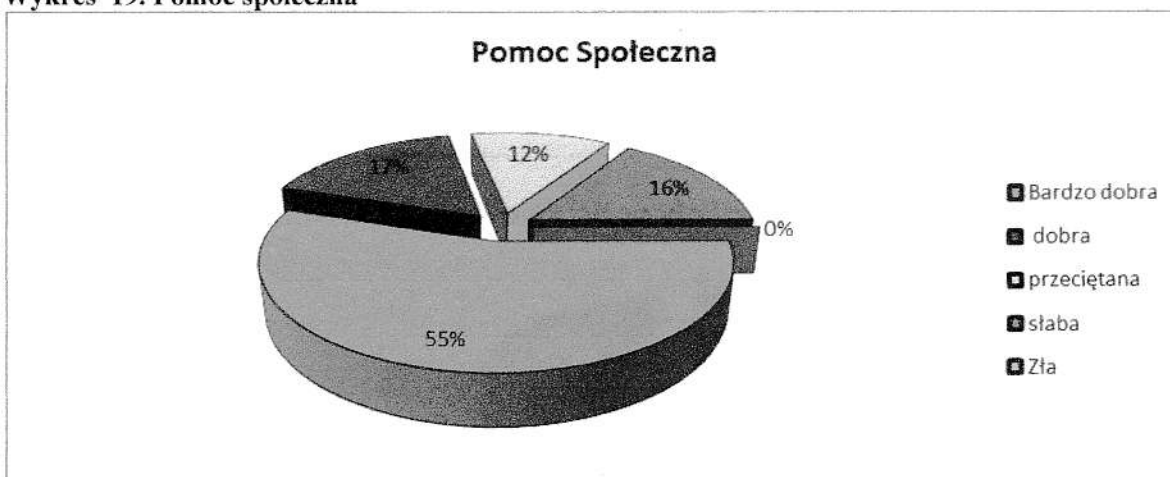

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Pomoc Społeczna oceniana była głównie przez pryzmat funkcjonowania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkwie. Czy taka ocena jest uprawniona? Tak, jeżeli przyjmujemy, że GOPS jest koordynatorem różnych działań z zakresu pomocy społecznej, również tych, które nie leżą w bezpośredniej kompetencji Ośrodka, wynikających z ustawy i wewnętrznych rozporządzeń Wójta

Gminy Kołaczkowo. Łączną ocenę dobrą i bardzo dobrą na poziomie 72% należy uznać za sukces GOPS-u.

Wykres 19. Pomoc społeczna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej odrębnie w punkcie 10 ankiety oceniany był w pięciu kategoriach odbioru zewnętrznego przez jego klientów, podopiecznych, współpracowników:

Najwyżej została oceniona **kultura osobista** – 78% ankietowanych. To kryterium w tej sferze usług jest najistotniejsze.

Na drugim miejscu „**chęć pomocy**” – 69% - to efekt wielu szkoleń, które są podstawą w tej sferze ciągle zmieniających się przepisów i oczywiście doświadczenia całego zespołu GOPS.

Na trzecim miejscu „**kompetencja**” - 61% ankietowanych dało ocenę max 5 w skali Od 1 do 5 dla tego elementu oceny personelu ośrodka. To kryterium w tej sferze usług jest najistotniejsze.

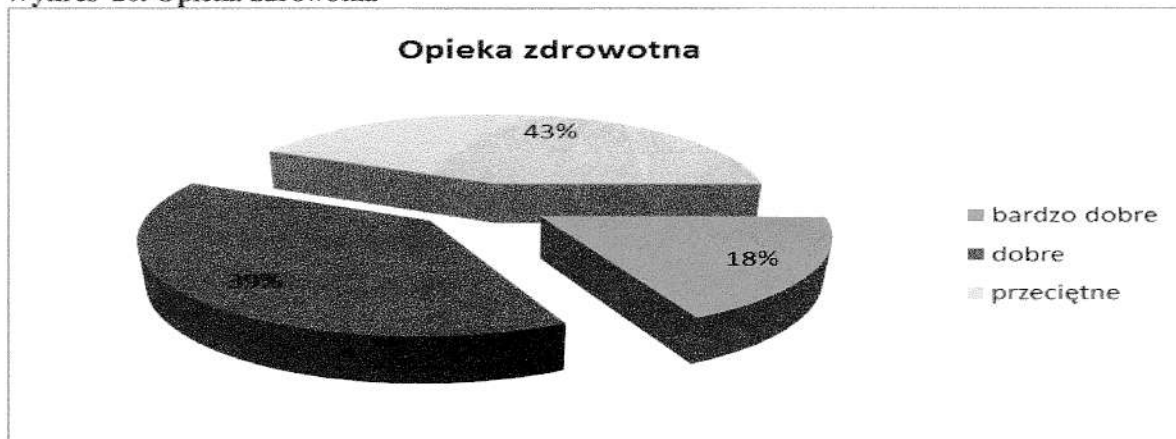
Na czwartym miejscu na piątkę oceniono „**sprawność i szybkość załatwiania spraw**”- 55% ankietowanych, przy czym aż 27% oceniło ten element funkcjonowania Ośrodka na ocenę dobrą, niemniej niecałe 5% postawiło dwójkę w kategorii sprawności i szybkości załatwiania spraw.

Na ostatnim miejscu znalazła się „**terminowość**” - z 33% ocen bardzo dobrych wspartych, jednak aż 39% ocen dobrych i 28% przeciętnych przy braku ocen złych i słabych.

Reasumując, praca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej została oceniona wysoko. Biorąc pod uwagę specyfikę świadczonych usług przez GOPS i zwyczajowo przypisane tego typu świadczeniom niezadowolenie klientów ośrodka, często występującą apatię klientów GOPS i sam fakt niezrozumienia przez samych ankietowanych przypisywanych ustawowo kompetencji poszczególnym pracownikom GOPS-u, należy z uznaniem stwierdzić, że nikt z ankietowanych nie ocenił negatywnie pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kołaczkwie.

Poniżej zamieszczony wykres kołowy, obrazujący ocenę **opieki zdrowotnej** w gminie Kołaczkowo przez ankietowanych. Ocena ta nie jest niezależna od ogólnej złej oceny dostępności świadczeń medycznych w kraju. Stąd brak całkowicie negatywnej oceny należy ocenić za sukces lekarzy rodzinnych prowadzących swoją działalność na terenie gminy, bo to właśnie przez pryzmat ich świadczeń zdrowotnych głównie dokonywana była ocena opieki zdrowotnej na poziomie gminnym.

Wykres 20. Opieka zdrowotna

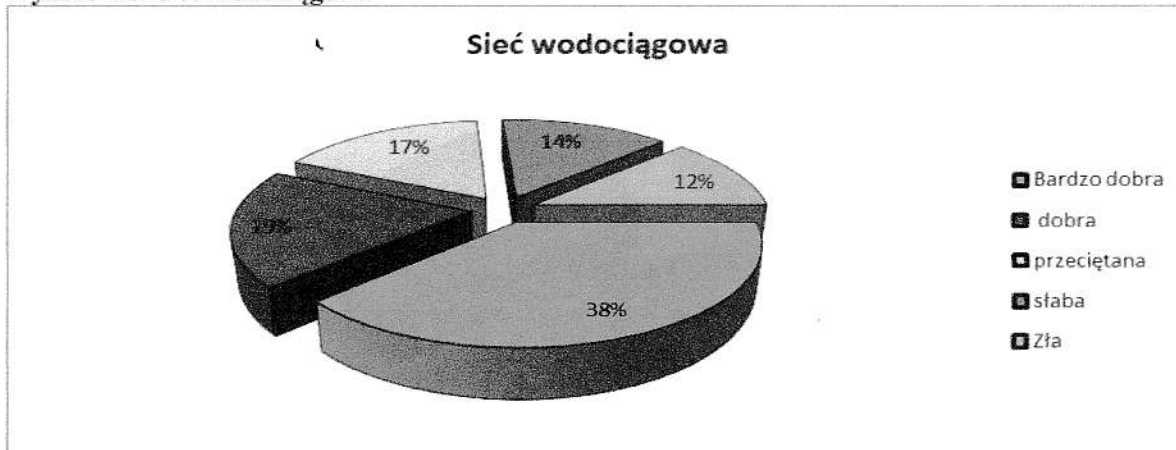

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ankietowani oceniali również infrastrukturę techniczną gminy, która pozornie nie ma związku z obszarem pomocy społecznej, a faktycznie wpływa na jakość i poziom życia mieszkańców, a te z kolei elementy mają pierwszoplanowe znaczenie w rozwiązywaniu problemów społecznych i często stanowią skuteczną zaporę dla powstawania tych problemów.

Sieć wodociągowa została oceniona dobrze, pokrywa ona zapotrzebowanie mieszkańców gminy Kołaczkowo na wodę, choć mieszkańcy korzystają również ze studni indywidualnych.

Wykres 21. Sieć wodociągowa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ocena infrastruktury kanalizacyjnej, a tak naprawdę jej rzeczywisty stan, ma ogromny wpływ na jakość życia mieszkańców. Poniższy wykres kołowy daje poniżej przeciętną ocenę temu tak istotnemu elementowi życia codziennego na poziomie 34% (zła, słaba, przeciętna) i 66% ankieterów oceniających skanalizowanie gminy pozytywnie.

Wykres 22. Stopień skanalizowania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Istotnym elementem świadczącym o jakości życia jest w obecnej dobie rozwoju cywilizacyjnego poziom dostępu do Internetu szerokopasmowego, który jest nie tylko źródłem informacji, ale również pracy na odległość, poszukiwania i uczestniczenia „on-line” w grupach wsparcia. Internet też stał się substytutem walki z własnym wykluczeniem, niestety substytutem jedynym dla osób mieszkających daleko od ośrodków realizujących projekty rozwiązujące problemy społeczne „face to face”.

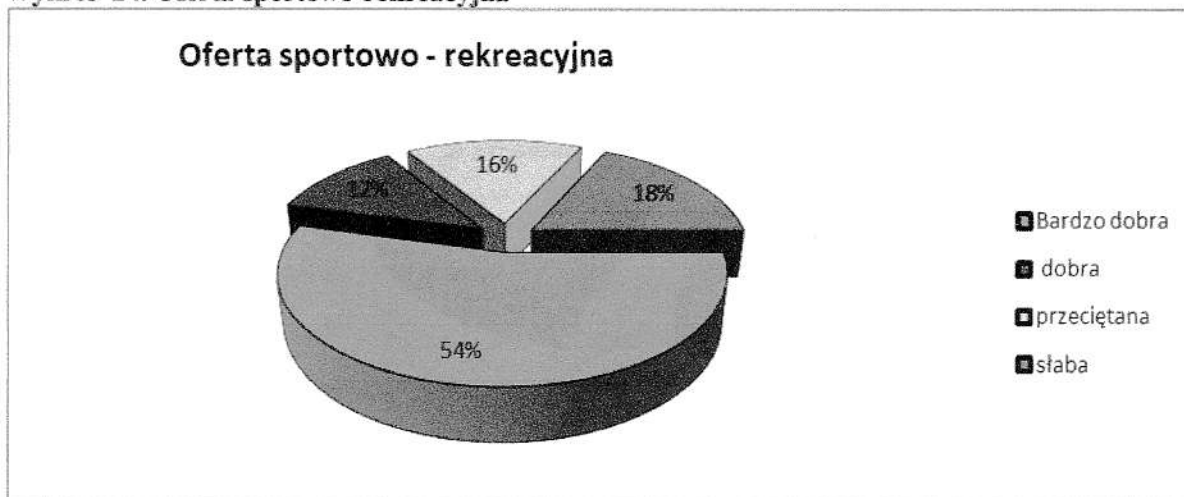
Wykres 23. Dostęp do szerokopasmowego Internetu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Ocena oferty sportowo – rekreacyjnej dokonywana była również przez pryzmat dostępności do infrastruktury sportowo – rekreacyjnej.

Wykres 24. Oferta sportowo-rekreacyjna

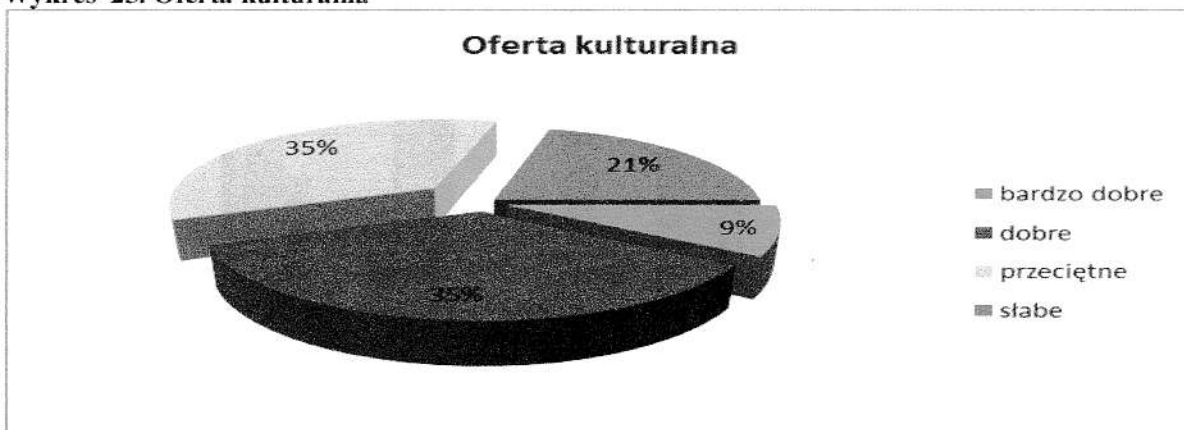

Zródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Jakość tej oferty ma ogromny wpływ na realizację projektów z kategorii asekuracja i wyprzedzanie, przede wszystkim w profilaktyce zdrowotnej, integracji społecznej, przeciwdziałaniu uzależnieniom. Oferta gminy w tym zakresie została oceniona na poziomie dobrym przez większość badanych.

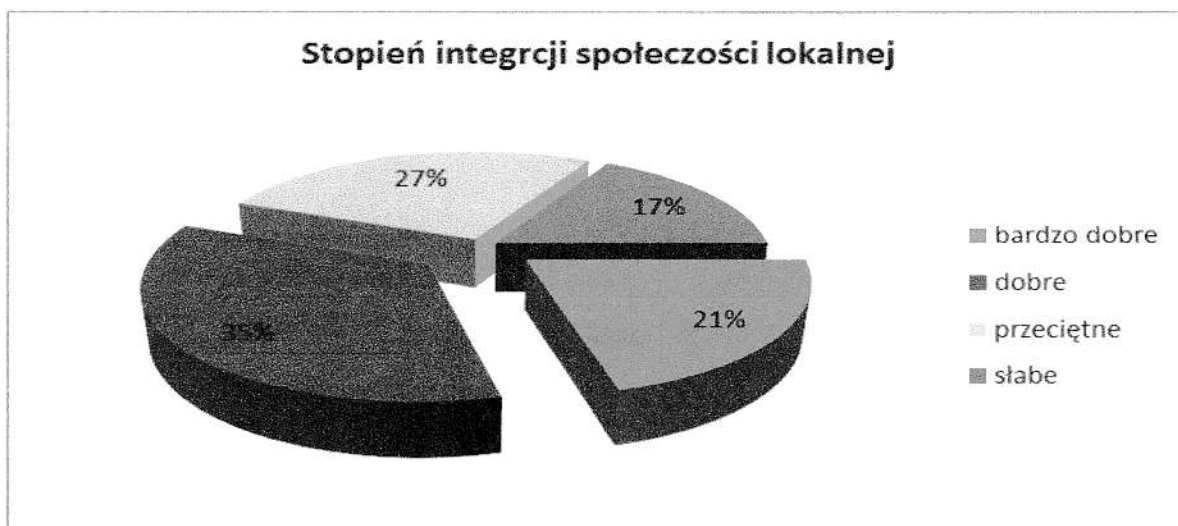
Kolejny wykres kołowy przedstawia ocenę oferty kulturalnej przez ankietowanych. To ona jest odpowiedzialna za świadomość społeczną mieszkańców, postawy moralne, wrażliwość, rozwój duchowy i potrzebę dobrych relacji oraz integrację społeczną. 44% ankietowanych oceniło ofertę kulturalną pozytywnie (dobrze i b. dobrze), nie mniej blisko 56% ankietowanych miało wątpliwości co do oferty kulturalnej, oceniając ją na przeciętną w 35% oddanych głosów i na słabą w ocenie 21% ankietowanych. Taka ocena wiąże się z brakiem dostępności tej oferty w wielu miejscowościach, znacznie oddalonych od Kołaczkowa.

Wykres 25. Oferta kulturalna

Zródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Wykres 26. Stopień integracji społeczności lokalnej

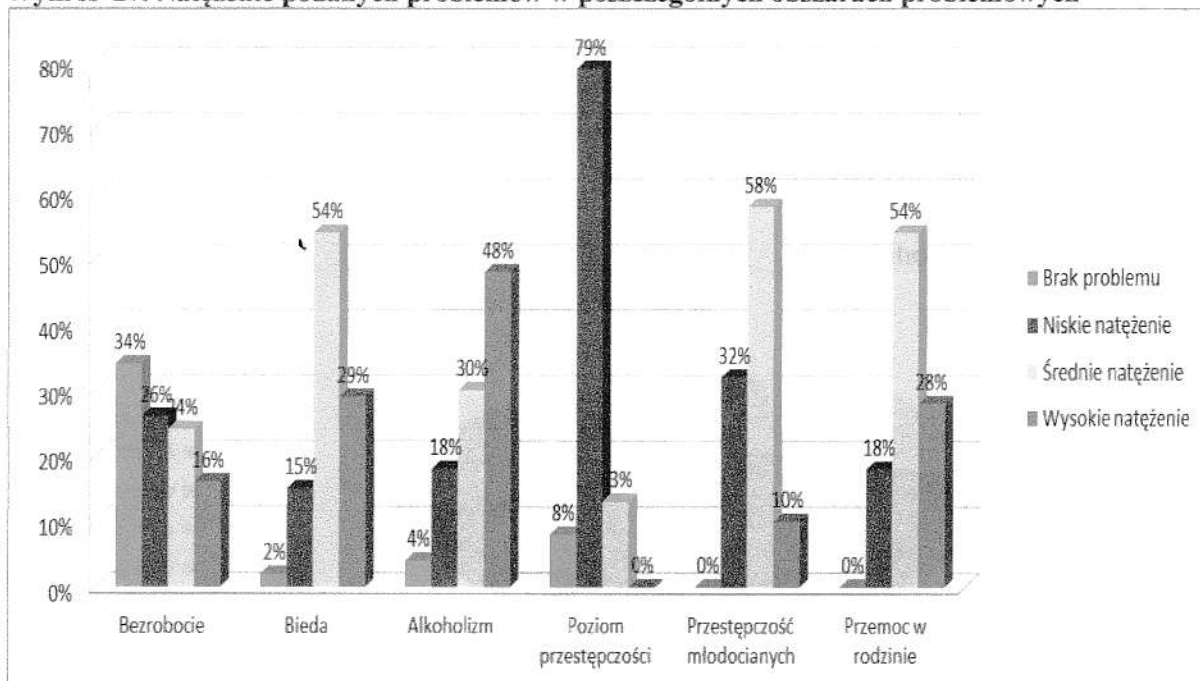

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Wśród 56% grupy ankietowanych dominowała opinia, że integracja społeczna jest dobra i b. dobra. Nie mniej 44% było przeciwnego zdania, a ich ocena tego istotnego elementu społecznego z punktu widzenia prowadzenia skutecznej polityki społecznej na szczeblu gminy winna przełożyć się na projektowane kierunki działania w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Ankietowani w ramach przeprowadzonej ankiety oceniali też skalę najważniejszych zidentyfikowanych problemów społecznych na terenie gminy Kołaczkowo.

Wykres 27. Natężenie podanych problemów w poszczególnych obszarach problemowych

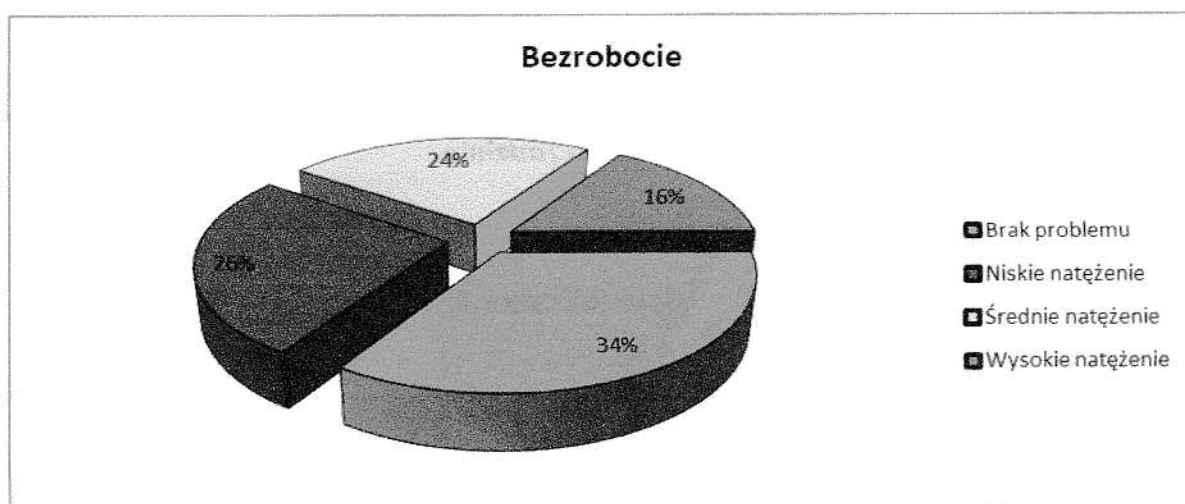

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Bieda i alkoholizm - to te problemy osiągnęły najwyższe wskazania w kategorii „wysokie natężenie problemu”. Najwyższe wskazanie w grupie wskazań negatywnych w kategorii „średnie natężenie problemu” to przestępczość młodocianych i przemoc w rodzinie.

Poniżej zamieszczono wykresy kołowe dla kilku wybranych obszarów problemowych.

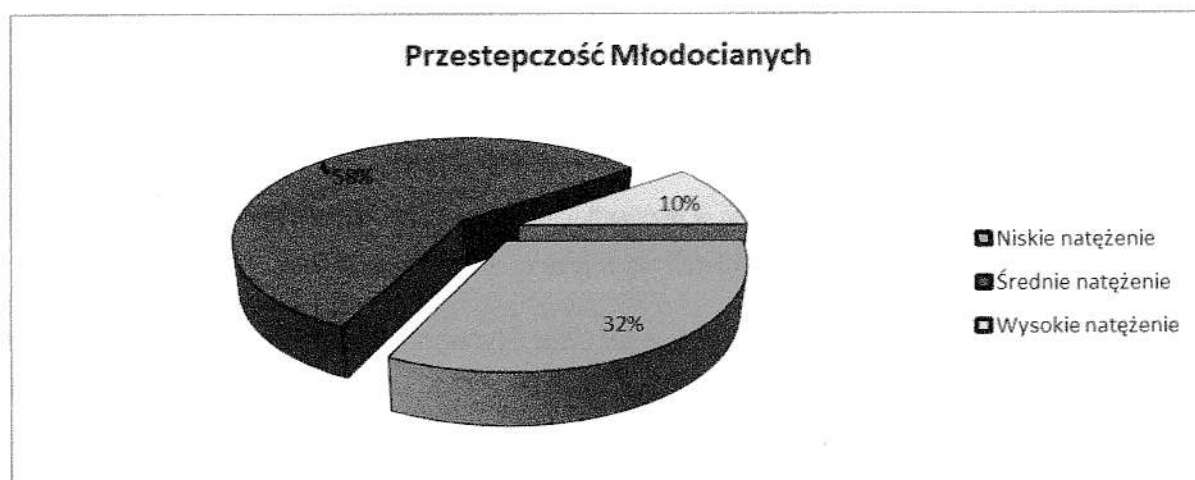
Wykres 28. Bezrobocie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Blisko 50% ankietowanych ceniło problem bezrobocia w kategorii „brak problemu”, „niskie natężenie problemu”. Problem bezrobocia to dzisiaj w gminie Kołaczkowo nie tylko dostęp do miejsc pracy, ale uzyskania pracy o wynagrodzeniu ponad przeciętną krajową.

Wykres 29. Przestępczość młodocianych

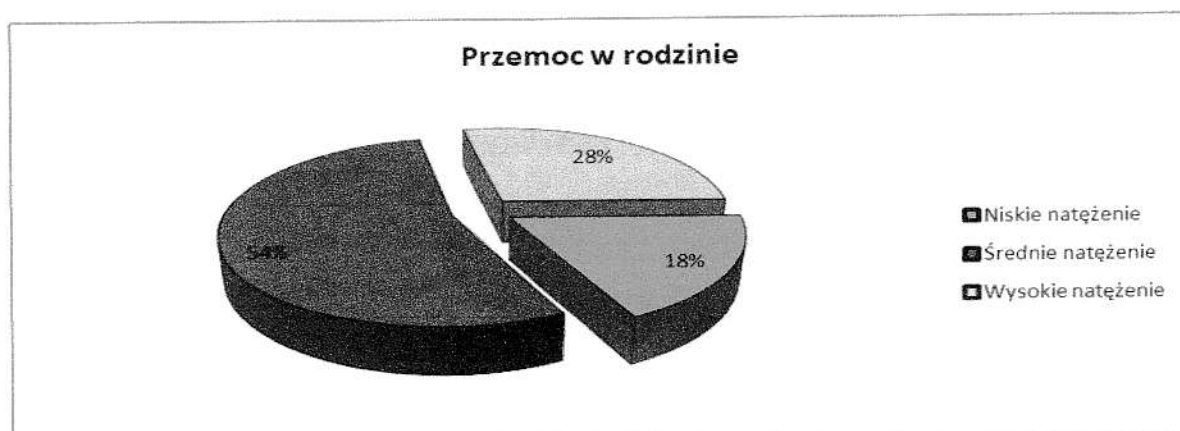
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Warto zwrócić uwagę, że sam problem przestępczości został oceniony stosunkowo nisko - 79% badanych oceniło ten problem jako problem o niskim natężeniu. Powyższy wykres kołowy wskazuje jednak na spory problem w gminie w obszarze przestępczości młodocianych. Często choroba

alkoholowa jest przyczyną kolejnego ocenionego przez ankietowanych obszaru problemowego, jakim jest przemoc w rodzinie.

Statystyki są uspokajające, bo wynikają one ze stwierdzonej przemocy w rodzinie przez policję i wywiad środowiskowy, a te dane są jedynie „wierzchołkiem góry lodowej”, potwierdzonej wynikami przeprowadzonej ankiety, gdzie blisko 54% ankietowanych przemoc w rodzinie uznało za średnie natężenie problemu, a 28% za wysokie.

Wykres 30. Przemoc w rodzinie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Struktura socjodemograficzna ankietowanych

Wśród osób badanych dominowały kobiety (aż 75%), co nie stanowi dobrej podstawy do mocnego przywiązywania się do wyników ankiety, bo ten w przeważającej liczbie udział kobiet nie jest reprezentatywny do struktury społecznej gminy, wynikającej z podziału mieszkańców gminy na płeć.

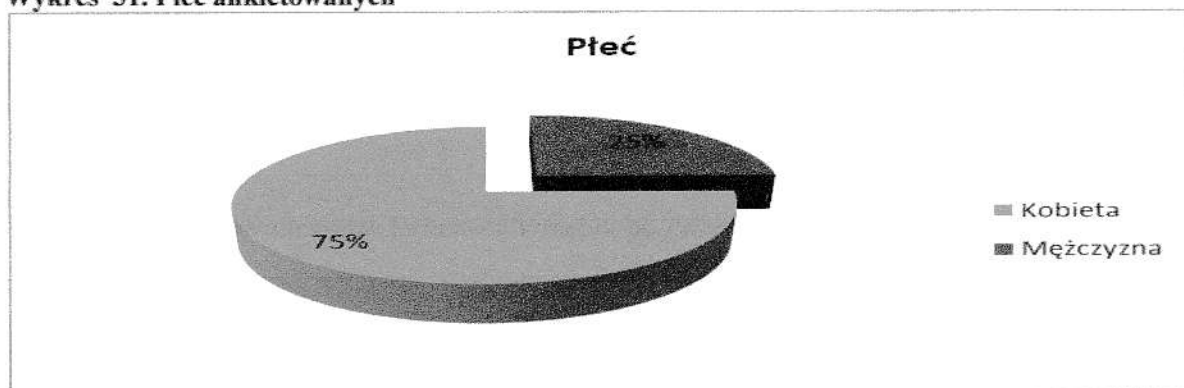
W próbie badawczej przeważały osoby z kategorii wiekowej 35 - 44 lat (50%), respondenci reprezentujący pozostałe przedziały wiekowe stanowili odsetki od 1% w przypadku osób w wieku powyżej 65 roku życia do 19% w przypadku ankietowanych, w przedziale wiekowym 55 - 34 i 17% ankietowanych, których wiek mieścił się w granicach 45-54.

Ponad 20% w próbie to osoby z wykształceniem wyższym. Dla porównania odsetek osób z wykształceniem średnim wyniósł 41%, zawodowym 30%, a ankietowani z wykształceniem podstawowym stanowili 9% wśród ankietowanych.

Najliczniejsze kategorie badanych wyłonione ze względu na status społeczno – zawodowy to pracownicy zatrudnieni u pracodawcy (42%) bezrobotni (23 %). Udział w próbie badawczej osób będących na emeryturze lub rencie wynosił 5%, co oczywiście po raz drugi zakłóca reprezentatywność społeczeństwa gminy w przeprowadzonej ankiecie. 21% ankietowanych pracowało w rolnictwie,

a osoby prowadzące własną działalność gospodarczą uczestniczyli w ankiecie w 9% ankietowanych. Uczniowie/Studenti nie brali udziału w wypełnianiu ankiety.

Wykres 31. Płeć ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety.

Podsumowanie

Przeprowadzona na terenie gminy ankieta miała pomóc w rozpoznaniu najważniejszych kwestii związanych z problemami społecznymi obszaru gminy Kołaczkowo. Jej zadaniem było zebranie jak największej ilości opinii dotyczących oczekiwań mieszkańców, pracowników socjalnych, decydentów, przedstawicieli organizacji pozarządowych, w tym wskazania miejsc i zdarzeń problematycznych, kwestii spornych, jak również pokazania potencjału, jaki niewątpliwie posiada gmina Kołaczkowo, dla rozwiązywania istniejących problemów społecznych.

Tego typu badania pozwalają poznać gminę widzianą oczami nie tylko decydentów realizujących politykę społeczną na terenie gminy, ale także potencjalnych i obecnych partnerów społecznych i zawodowych, będących kreatorami i wykonawcami projektów i zadań z szeroko rozumianego obszaru pomocy społecznej. Ankieta pozwala samorządowi na usystematyzowanie oraz zhierarchizowanie przyszłych zamierzeń i decyzji na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Ankieta wskazała, że najpopularniejszą formą zainteresowania i pozyskiwania wiedzy dotyczącej problematyki społecznej jest strona internetowa gminy Kołaczkowo i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz bezpośrednia rozmowa z pracownikiem socjalnym. Obraz polityki społecznej gminy, jaki wyłania się po przeanalizowaniu ankiety ukazuje obszar o wielu problemach, ale nie odbiegających od problemów o podobnym charakterze w większości podobnych obszarów na terenie całego kraju. Ankietowani postrzegają gminę Kołaczkowo jako gminę z dobrym dostępem do infrastruktury oświatowej, kulturalnej i sportowej wymagającej jedynie poszerzenia tej oferty oraz ciągłego inwestowania w te dziedziny życia społecznego. Ankietowani, oceniając zmiany jakie zaszły w ostatnich latach w polityce społecznej gminy, uznali za sukces powstanie wielu obiektów sportowych, w tym hali sportowej, znaczną poprawę na rynku pracy i dobre rozpoznanie potrzeb

i oczekiwań społecznych oraz bardzo dobrą ofertę zajęć pozalekcyjnych, jednocześnie wskazując na zbyt małe wsparcie w różnych obszarach działań interwencyjnych, jak i działań o charakterze kompensacyjnym solidaryzującym się z osobą/rodziną objętą pomocą społeczną oraz brak pomocy rodzinom i osobom samotnym, także samotnym rodzicom.

5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stała się podstawą do zidentyfikowania i sformułowania podstawowych problemów i zagadnień strategicznych.

Jest ona efektywną metodą identyfikacji słabych i mocnych stron polityki rozwiązywania problemów społecznych oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed polityką rozwiązywania problemów społecznych w gminie Kołaczkowo. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

„mocnych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które należycie wykorzystane sprzyjać będą jej rozwojowi (utrzymać je jako mocne, i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);

„słabych stron” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony polityki rozwiązywania problemów społecznych, które niewyeliminowane utrudniać będą jej rozwój i tym samym powodować brak skutecznych rozwiązań dla rozwiązywania istniejących i przyszłych problemów społecznych (ich oddziaływanie należy minimalizować);

„szans” - uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy Kołaczkowo , ale które mogą być traktowane jako szanse, i przy odpowiednio podjętych działaniach mogą być wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi i skutecznemu realizowaniu polityki rozwiązywania problemów społecznych;

„zagrożeń” - uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności gminy Kołaczkowo , ale które mogą stanowić zagrożenie dla skutecznej realizacji polityki rozwiązywania problemów społecznych (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na zarządzanie obszarem tej polityki).

Przedstawiona poniżej analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń jest syntezą poszczególnych obszarów polityki rozwiązywania problemów społecznych przyjętych w założeniach do części strategicznej tego dokumentu. Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach polityki rozwiązywania problemów społecznych i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach polityki rozwiązywania problemów społecznych gminy Kołaczkowo ułożonych przekrojowo przy udziale instytucji publicznych i pozarządowych działających w szeroko rozumianym obszarze pomocy społecznej.

Tabela 52. Analiza SWOT – obszar edukacja

Analiza SWOT – obszar edukacja		
	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze przygotowana kadra pedagogiczna • placówki oświatowe na terenie gminy • realizacja programów profilaktycznych • nauczanie indywidualne uczniów z orzeczeniami lekarskimi • dobra współpraca GOPS z placówkami oświatowymi • kursy dla dorosłych • pomoc w szkolnych świetlicach socjoterapeutycznych • kadra GOPS i jej wysokie kwalifikacje • Uniwersytet Trzeciego Wieku we Wrześni 	<ul style="list-style-type: none"> • edukacja osób odpowiedzialnych za realizację podstawowych zadań społecznych • ustawiczne szkolenia pracowników pomocy społecznej • możliwość pozyskiwania środków z Unii Europejskiej dla rozwiązywania problemów społecznych • rozwój innowacyjnych metod kształcenia m.in. kształcenie na odległość i e-learning • rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych • działalność edukacyjna Wrzesińskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczająca w stosunku do potrzeb edukacja profilaktyczna w zakresie chorób XXI wieku • niedostateczna edukacja zdrowotna • mało skuteczna edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki społecznej • niedostateczna informacja nt. możliwości działań mieszkańców gminy w zakresie makro i mikrospołecznym • słaba oferta zajęć pozalekcyjnych • niedostateczna wiedza społeczeństwa na temat niepełnosprawności i problemów z nią związanych • klasy integracyjne w szkołach • niska świadomość społeczna 	<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjna oferta edukacyjna Wrześni i Poznania (emigracja młodego pokolenia poza gminę) • likwidacja kierunków kształcenia w zawodach niszowych z uwagi na nieopłacalność ekonomiczną procesu edukacji • niezgodność profili kształcenia zawodowego z istniejącymi potrzebami rynku pracy • brak wsparcia psychologicznego dla różnych grup wykluczonych • ograniczenia wynikające z realizacji obowiązujących ustaw

Tabela 53. Analiza SWOT – obszar problemy społeczne

Analiza SWOT – obszar problemy społeczne		
	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • opieka nad osobami i rodzinami znajdującymi się w trudnej sytuacji materialnej m.in. pomoc żywnościowa • zespół ds. przemocy w rodzinie • realizacja projektów i programów socjalnych na terenie gminy Kołaczkowo • działalność Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • współpraca GOPS z instytucjami pozarządowymi na polu rozwiązywania problemów społecznych • utworzenie zespołu interdyscyplinarnego • dożywianie dzieci • niska stopa bezrobocia • wspieranie rodzin patologicznych • pomoc osobom starszym • wiele inicjatyw i programów profilaktycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społeczeństwa na temat problemu niepełnosprawności w skali makro • skuteczna analiza zjawisk społecznych wywołujących określone problemy społeczne • wsparcie konsultacyjne – terapeuty i psychologa • wzrost gospodarczy w skali makro • zwiększona dostępność do środków zewnętrznych służących rozwiązywaniu konkretnych problemów społecznych • prospołeczna polityka państwa • podnoszenie kwalifikacji kobiet i osób niepełnosprawnych • zróżnicowane formy pomocy • usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych intelektualnie • realizacja projektów związanych z terapią uzależnień
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • zjawisko alkoholizmu (choroby alkoholowej) jako przyczyny wielu problemów społecznych • wzrost ilości zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży • przemoc w rodzinie • pogłębiające się rozwarstwienia społeczne mieszkańców o podłożu ekonomicznym, • bezradność i niezaradność, w tym w sprawach opiekuńczo- wychowawczych • stereotypy i uprzedzenia • przestępczość młodocianych, • niedostateczna ilość specjalistów, tj. psychiatry, terapeuci, lekarze specjaliści • niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych • apatia, poczucie beznadziejności • mentalność ludzi jako pozostałość po pegeerach • niska motywacja do podjęcia pracy przez klientów GOPS 	<ul style="list-style-type: none"> • ubożenie społeczeństwa w skali makro • rosnąca ilość dzieci i młodzieży używających środki psychoaktywne i brak dostatecznych rozwiązań pomocy • pogarszający się system ochrony zdrowia na terenie kraju (brak sprawnie działającego systemu opieki medycznej) • rozpad rodzin w skali makro • brak odpowiednich środków prawnych dla skutecznego rozwiązywania problemów społecznych • brak poczucia bezpieczeństwa w skali makro • wzrost apatii społecznej • przestępczość, zorganizowane grupy przestępcze • rozpad więzi rodzinnych • bezradność • bezdomność osób niepełnosprawnych • wzrost agresji, również wśród dzieci i młodzieży • samotność ludzi starszych

Tabela 54. Analiza SWOT – obszar finanse

Analiza SWOT – obszar finanse		
-	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego w zakresie finansowania infrastruktury społecznej • dostępność funduszy strukturalnych w ramach programów UE dla przedsięwzięć społecznych realizowanych przez organizacje pozarządowe • umiejętność i dobre doświadczenia w zakresie pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych UE • określone zasady partnerstwa publiczno - społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • pełne wykorzystanie dotacji UE • sprawne organizacje pozarządowe jako potencjalny absorbent środków na realizację polityki społecznej • tworzenie partnerstw publiczno- prywatnych • dotacje rządowe na realizację lokalnej polityki społecznej • możliwość zawierania partnerstw publiczno- społecznych • outsourcing części zadań polityki społecznej na rzecz NGO (ang. <i>non-governmental organizations</i> – organizacje pozarządowe)
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne środki finansowe na rozwiązywanie problemów społecznych w sektorze publicznym • niskie płace pracowników rozwiązujących problemy społeczne i pracowników samorządowych • zbyt niskie nakłady pieniężne na pomoc dla najuboższych nie będących beneficjentami programu 500+ • niedostateczne środki na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych • zbyt małe środki na asystenturę rodzinną, jak również brak chętnych do tej pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • brak zewnętrznych środków finansowych na niezbędne inwestycje infrastrukturalne na polu pomocy społecznej • brak koncepcji finansowania pomocy społecznej po okresie wsparcia przez UE • cedowanie coraz większego zakresu usług pomocy społecznej i świadczeń społecznych przez Rząd RP na samorzady bez pokrycia kosztów ich realizacji • upadek wolontariatu i działalności NGO w wielu dziedzinach pomocy społecznej

Tabela 55. Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna

Analiza SWOT – obszar społeczność lokalna		
	WEWNĘTRZNE	ZEWNĘTRZNE
	MOCNE STRONY	SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • kulturotwórcza rola szkoły • dobrze działające organizacje kulturalne i sportowe • duża grupa aktywnych działaczy społecznych stowarzyszonych w organizacjach pozarządowych • działalność charytatywna organizacji pozarządowych i związków wyznaniowych • współpraca z organizacjami pozarządowymi • Lokalna Grupa Działania „Z nami Warto” • potencjał społeczny • powołanie instytucji asystenta rodziny • innowacyjne rozwiązania • pomoc szkolna dla dzieci z rodzin ubogich • spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • współpraca z sąsiednimi gminami, również w zakresie rozwiązywania problemów społecznych • dobra i zorganizowana obsługa prawna organizacji pozarządowych • opracowanie systemu wzajemnej komunikacji i współpracy między instytucjami publicznymi a organizacjami pozarządowymi • uproszczenie procedur dla tworzenia partnerstw publiczno-prywatnych w realizacji infrastruktury społecznej • budowanie partnerstwa publiczno – społecznego • Uniwersytet Trzeciego Wieku • zwiększenie zakresu i form spędzania wolnego czasu i rekreacji • rozbudowana infrastruktura społecznej w powiecie wrzesińskim
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> • zbyt mała oferta zagospodarowania czasu wolnego dla osób starszych i samotnych • brak dobrego zaplecza gastronomicznego • roszczeniowość beneficjentów pomocy społecznej • słaba integracja społeczna • nie w pełni docenienie znaczenia organizacji pozarządowych • brak skoordynowanych działań dot. polityki społecznej z NGO • niewielkie możliwości spędzania wolnego czasu dla młodzieży • niedostosowanie wykształcenia części lokalnej społeczności do zmieniających się potrzeb rynku pracy • niedostateczna wiedza społeczności lokalnej na temat istnienia instytucji niosących pomoc w sytuacjach trudnych i kryzysowych • proekologiczne zachowania • starzejące się społeczeństwo 	<ul style="list-style-type: none"> • niestabilna i mało skuteczna polityka społeczna i gospodarcza • obniżenie jakości opieki medycznej w skali makro • załamanie sytuacji gospodarczej w skali makro • zmniejszenie tempa rozwoju gospodarczego • wzrost problemów wynikających ze zjawiska euro - sierot • zanik aktywności społecznej • obniżenie rangi wolontariatu w rozwiązywaniu problemów społecznych • zmniejszenie ilości gmin oraz ich połączenie • wzrost zagrożeń w ruchu drogowym • podziały społeczne • złe akty prawne dot. opieki zdrowotnej • starzejące się społeczeństwo w skali makro

Tabela 56. Analiza SWOT – obszar infrastruktura

Analiza SWOT – obszar infrastruktura		
	WEWNĘTRZNE MOCNE STRONY	ZEWNĘTRZNE SZANSE
P O Z Y T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> dostępność infrastruktury społecznej na terenie powiatu DPS na terenie gminy Kołaczkowo dostępność do warsztatów terapii zajęciowej funkcjonowanie Specjalistycznych Poradni Terapeutycznych dla dzieci młodzieży i ich rodzin we Wrześni powołanie Zespołu Interdyscyplinarnego Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR-MARKOT w Zielińcu świetlice wiejskie położenie przy drodze krajowej ośrodek zdrowia Środowiskowe Dom Samopomocy infrastruktura rekreacyjno- sportowa programy unijne, możliwość pozyskania środków finansowych na infrastrukturę społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> likwidacja barier architektonicznych w obiektach użyteczności publicznej uruchomienie centrum wolontariatu budowa (dostępność) hospicjum w najbliższym otoczeniu gminy utworzenie Klubu Integracji Społecznej tworzenie infrastruktury dla Warsztatów Terapii Zajęciowej dostępność do Ośrodka Terapii Uzależnień poprawa stanu dróg dojazdowych do gminy Świetlice socjoterapeutyczne Dom Dziennego Pobytu dla Osób Starszych doprowadzenie gazu ziemnego mieszkania chronione domy spokojnej starości Klub AA Września OSP jako organizacja uczestnicząca w edukacji młodzieży
	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA
N E G A T Y W N E	<ul style="list-style-type: none"> niedostateczna ilość mieszkań socjalnych brak mieszkań chronionych dla osób dotkniętych przemocą bariery architektoniczne w obiektach użyteczności publicznej niepełniająca założeń programowych infrastruktura w części placówek, słabe warunki lokalowe GOPS, dostęp do punktów usługowych, utrudniony dostęp do Centrum Integracji Społecznej słaby dostęp do obszaru działań wyznaczonego dla Punktu Interwencji Kryzysowej dostęp do większych ośrodków kulturalnych słaba dostępność Internetu szerokopasmowego brak domu dziennego pobytu dla seniorów słaba sieć komunikacyjna brak ścieżek rowerowych 	<ul style="list-style-type: none"> ograniczony dostęp do środków finansowych na rozwój infrastruktury społecznej brak środków na standaryzację infrastruktury usług społecznych liberalizacja usług pomocy społecznej i wynikające z tego ograniczenia w dofinansowaniu infrastruktury społecznej brak projektów dla realizacji infrastruktury społecznej w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego

6. DIAGNOZA STANU I MOŻLIWOŚCI REALIZACJI STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

6.1. DIAGNOZA

Analiza Bilansu Otwarcia stała się podstawą opracowanej diagnozy stanu. Wskazała na najważniejsze cechy poszczególnych obszarów pomocy społecznej. Obszary te zostały określone przez autora strategii i tak zaplanowane, aby wypełniały obecnie realizowane przedsięwzięcia i pozwalały na realizację kolejnych zamierzeń związanych z działaniami w obszarze pomocy społecznej. Diagnoza jest przyczynkiem do określenia celów i kierunków działania w części strategicznej dokumentu.

Przyjęto do oceny następujące obszary priorytetowe, będące w dalszej części dokumentu polami określonych działań dla prowadzenia skutecznych i efektywnych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych: **EDUKACJA, PROBLEMY SPOŁECZNE, FINANSE, SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA, INFRASTRUKTURA.**

Diagnoza uwzględniła w swojej ocenie siedem priorytetów pomocy społecznej obejmujących różne grupy jej beneficjentów. Są nimi: **Dzieci i Młodzież, Seniorzy, Niepełnosprawność, Ubóstwo, Bezdomność, Bezradność, Uzależnienia.**

Kolejnym krokiem oceny założonych obszarów priorytetowych była ocena jedną z podstawowych metod, tj. analizą SWOT, która jest bilansem słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń.

EDUKACJA

- Wartością pozytywną w tym obszarze jest istniejąca baza oświatowa wraz z zapleczem sportowym, która winna przekładać się na realizację zadań edukacyjnych i profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w ramach zajęć pozalekcyjnych. Nie mniej gmina Kołaczkowo jest w ciągłym procesie migracyjnym, gdzie saldo migracji w ostatnim okresie przybiera wartości ujemne, stąd gmina musi być przygotowana na konieczność ciągłego monitorowania potrzeb, co do ilości miejsc w placówkach dydaktycznych podległych gminie i znajdować nowe przeznaczenia dla wolnych powierzchni, pod kątem ich włączenia w proces szeroko rozumianej polityki społecznej gminy.
- Dodatkowo koniecznym jest zwiększenie ofert kształcenia przez istniejące placówki oświatowe w takich obszarach, jak edukacja dorosłych, pedagogizacja rodziców, realizacja programów edukacyjnych związanych z profilaktyką w środowiskach zagrożonych i większa oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- W obszarze edukacyjnym należy również wzmacniać działalność organizacji pozarządowych, posiadających w zakresach swoich działalności szeroko rozumianą edukację społeczną.

poprzez włączenie tych organizacji w realizację istniejących projektów i pomoc instytucjonalną w ich bieżącej działalności.

- Grupie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej winno się zapewnić większe możliwości integracyjnych form edukacji.
- Programy edukacyjne dla dzieci i młodzieży tworzone na poziomie placówek oświatowych, kulturalnych i organizacji pozarządowych winny być tworzone również pod potrzeby osób niepełnosprawnych i ich rodzin, w kierunku rozwiązywania problemów społecznych osób niepełnosprawnych i ich najbliższego otoczenia.
- Na uwagę zasługuje również fakt braku funkcjonowania takich organizacji pozarządowych dla których idea kształcenia osób starszych, które osiągnęły wiek emerytalny lub uzyskały status rencisty jest podstawą ich funkcjonowania i które tworzą alternatywną formę edukacji skierowaną do tej grupy społecznej i służy zarówno integracji społecznej, jak i przeciwdziałaniu wykluczeniom. Inicjowanie tego typu działalności zasługuje na wsparcie struktur lokalnego samorządu.

PROBLEMY SPOŁECZNE

- Negatywną wartością w obszarze problemów społecznych jest ciągle duża ilość patologii społecznych. Stąd występuje konieczność wczesnej interwencji i pomocy rodzinom zagrożonym patologiami. W tym przypadku do pozytywnych elementów oceny pomocy społecznej realizowanej w tym obszarze na terenie gminy Kołaczkowo należy zaliczyć aktywność Asystentów Rodziny.
- Dla skutecznego działania na polu pomocy społecznej niezbędna jest również szeroka edukacja samorządowych struktur decydenckich, na temat występujących problemów społecznych. Istotna jest również edukacja w zakresie dostępności pomocy społecznej wśród samych beneficjentów tej pomocy z wykorzystaniem istniejących placówek edukacyjnych w gminie.
- Podobnie, jak w pozostałych obszarach, skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych jest możliwe tylko i wyłącznie z udziałem organizacji pozarządowych oraz poprzez ich wsparcie ze strony administracji samorządowej.
- Konieczna jest również edukacja w zakresie dostępności pomocy społecznej wśród samych beneficjentów tej pomocy, zwłaszcza w stosunku do osób starszych i niepełnosprawnych, z wykorzystaniem już istniejących ośrodków edukacyjnych. Szczególnie dotyczy to również środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym i przemocą w rodzinie.
- Koniecznym jest aktywny udział samorządu, w tym GOPS, organizacji pozarządowych oraz partnerstw publiczno – społecznych i publiczno – prywatnych w aplikowaniu o środki unijne w istniejących programach min. Program Operacyjny Wiedza, Edukacja i Rozwój (POWER),

które pozwoliłyby na realizowanie projektów, pozwalających efektywnie rozwiązać istniejące problemy społeczne. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej winien połączyć swoje siły m.in. ze Środowiskowymi Domami Samopomocy, NGO animującymi wolny czas dla młodzieży, Polskim Czerwonym Krzyżem, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej oraz Interdyscyplinarnym Zespołem do Spraw Przeciwdziałania Przemocy.

- Należy ciągle tworzyć nowe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem m.in. poprzez programy integracyjne z osobami niepełnosprawnymi, alkoholikami, długotrwale bezrobotnymi, subkulturami, osobami przewlekłe chorymi, starszymi, bezradnymi i pomocy dla osób wracających z ośrodków rehabilitacyjnych (neofitów) oraz osób opuszczających zakład karny. W tym miejscu należy pozytywnie ocenić działania samorządu gminy Kołaczkowo w zakresie pomocy żywnościowej grupom beneficjentów oczekujących takiej pomocy.

FINANSE

- Rozwiązaniem trudnej sytuacji finansowej sektora pomocy społecznej jest tworzenie tzw. partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych dla realizacji wspólnych projektów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych, w tym przypadku opartych na publicznym sektorze pomocy społecznej, organizacjach pozarządowych i kapitale prywatnym w zakresie tworzenia tzw. umów patronackich, których idea jest stały patronat finansowy nad realizacją konkretnego projektu lub konkretnego przedsięwzięcia związanego z instytucjonalną pomocą społeczną.
- Dotychczasowa polityka Państwa polegająca na zwiększaniu zakresu świadczeń obligatoryjnych z zakresu pomocy społecznej, przy jednoczesnym redukowaniu środków na zadania fakultatywne powoduje powiększanie się niedofinansowanych obszarów problemów społecznych.
- Inną możliwą formą partnerstwa publiczno – prywatnego, prowadzącą do zaspokajania potrzeb prowadzenia skutecznej polityki społecznej, jest forma oparta na outsourcingu usług pomocy społecznej na rzecz partnera prywatnego przy osiągnięciu wzajemnie oczekiwanych korzyści przez obie strony.
- Innym, równie ważnym sposobem finansowania działań z zakresu pomocy społecznej, sprawdzającym się głównie przy organizacji krótkich, jednorazowych akcji (działań), jest sponsoring, dlatego warto w dalszym ciągu włączać w działania społeczne lokalny biznes opierając się na organizacjach lokalnych przedsiębiorców.
- Dodatkowo, w ramach tworzonych partnerstw publiczno-prywatnych i publiczno-społecznych, istnieje możliwość realizacji wspólnych projektów przy współudziale funduszy

strukturalnych Unii Europejskiej, funduszy społecznych, jak i przy współudziale pozaunijnych funduszy, które dofinansowują projekty z obszaru profilaktyki i edukacji społecznej, nie wyłączając działań inwestycyjnych w tym obszarze.

- Jednym z istotnych źródeł dofinansowania realizacji projektów z zakresu rozwiązywania problemów społecznych był Program Operacyjny Kapitał Ludzki, który w swoich założeniach dofinansowywał projekty oparte o partnerstwo publiczno – społeczne, obejmujące niemal wszystkie dziedziny polityki społecznej. Obecnie rolę tę przejął RPO województwa wielkopolskiego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój (POWER).
- Kolejną drogą dla wzmocnienia dostępu do finansów na rzecz rozwiązywania problemów społecznych jest tworzenie fundacji celowych z udziałem podmiotów gospodarczych, pozarządowych i publicznych. Fundacje takie zarejestrowane jako organizacje pożytku publicznego mają zdecydowanie większe możliwości w pozyskiwaniu środków z zewnątrz, w tym wsparcia ze strony struktur samorządu lokalnego.

SPOŁECZNOŚĆ LOKALNA

- Istotnym elementem włączenia społeczności lokalnej w proces rozwiązywania problemów społecznych byłoby zintensyfikowanie działań na rzecz promocji wolontariatu wśród młodzieży starszych klas szkół średnich zamieszkałych na terenie gminy Kołaczkowo .
- Dla wzmocnienia działań sektora pozarządowego warto na terenie gminy wzmocnić płaszczyznę współpracy organizacji pozarządowych poprzez powołanie Centrum Wolontariatu wraz z rozwojem przypisywanych tej instytucji kolejnych narzędzi wymiany informacji (aktywna strona internetowa) oraz wsparcie doradcze, oparte o grupy prawników i finansistów, angażujących się w rozwiązywanie problemów społecznych gminy.
- Poszczególne grupy lokalnej społeczności, zwłaszcza te, które objęte są ryzykiem wykluczenia mogą być bezpośrednim wnioskodawcą i beneficjentem środków UE. Dlatego koniecznym wydaje się stworzenie systemów szkoleń skierowanych do bezpośrednich odbiorców pomocy finansowej. System szkoleń skierowany do bezpośrednich beneficjentów powinien tworzyć solidne podstawy do samodzielnego ubiegania się o środki finansowe, w ramach dostępnych w Polsce dotacji, ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych.
- W obszarze społecznym istotną rolę odgrywają placówki oświatowe, które winny być włączone w proces edukacji lokalnej społeczności w zakresie istniejących problemów społecznych, a we współpracy z pedagogami i lekarzami rodzinnymi powinny stać się bazą szerokiej profilaktyki zdrowotnej i uzależnień.
- Baza kulturalna gminy opiera się o Gminny Ośrodek Kultury i Bibliotekę Gminną, świetlice wiejskie, które pozwalają na organizację przedsięwzięć kulturalnych zgodnych

z oczekiwaniami lokalnej społeczności i potrzebami wynikającymi z planowanych działań na rzecz integracji społecznej. Należy jednak zwrócić szczególną uwagę na organizację czasu wolnego dla dorosłych, szczególnie osób samotnych i w wieku poprodukcyjnym.

- Na terenie gminy odbywają się imprezy kulturalne, które odgrywają ważną rolę w procesie integracji społecznej mieszkańców gminy Kołaczkowo. Nie mniej, ilość i różnorodność oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, skierowanej zwłaszcza w stronę dzieci i młodzieży, wymaga formułowania dalszych i zróżnicowanych ofert w tym obszarze.
- Istnienie klubów i organizacji sportowych jest atutem gminy Kołaczkowo i warto podkreślić, że sport nie ogranicza się do wyczynowych jego form i rywalizacji, ale w gminie Kołaczkowo pełni także rolę kompensacji i solidaryzmu z grupami społecznymi zagrożonymi wykluczeniem. Dlatego też należy tworzyć warunki do dalszego organizowania imprez sportowych o charakterze integracyjnym.

INFRASTRUKTURA

- Pozytywnym elementem w tym obszarze jest funkcjonujące Gminny Ośrodek Kultury oraz działające świetlice wiejskie, ale z uwagi na fakt, że gmina Kołaczkowo jest jedną z mniejszych gmin województwa wielkopolskiego, koniecznym jest nie tylko w sferze kultury, ale innych obszarach społecznych, stworzenie warunków do korzystania z istniejącej infrastruktury miasta Września, poprzez organizację komunikacji cyklicznej, okresowej i okazjonalnej.
- Do negatywów w obszarze infrastruktury należy zaliczyć brak (utrudniony dostęp) do ośrodków zapewniających opiekę i wychowanie w stosunku do dzieci niedostosowanych społecznie, z grup patologicznych, a także odczuwalny jest utrudniony dostęp do placówek resocjalizacyjnych, opiekuńczo-wychowawczych i rehabilitacyjnych.
- Niedostatek mieszkań chronionych praktycznie zamyka powrót na teren gminy osób zresocjalizowanych i pragnących usamodzielnienia po okresie życia w warunkach braku stabilizacji życiowej. Winno się zwiększać bazę tego typu obiektów poprzez tworzenie nowych zasobów mieszkań komunalnych w oparciu o istniejące obiekty (remonty, adaptacje).
- Z uwagi na niedostateczną infrastrukturę przystosowaną dla potrzeb osób niepełnosprawnych (bariery architektoniczne) ta grupa społeczna jest nadal zagrożona wykluczeniem społecznym.
- Z uwagi na coroczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w gminie Kołaczkowo należy uznać istniejącą infrastrukturę opieki nad osobami starszymi za niewystarczającą i wymagającą opracowania oraz wdrożenia szybkich planów jej rozbudowy, np. o Dzienny Dom Pobytu dla Osób Starszych (Dom Seniora).

- Obecna infrastruktura pomocy społecznej wymaga dostosowania do aktualnych potrzeb społecznych m.in. poprzez tworzenie infrastruktury dla Warsztatów Terapii Zajęciowej, ośrodka rehabilitacji, dostępu do infrastruktury usług hospicyjnych.